

ULUSLARARASI SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

ŞUBAT 2016
CİLT: 2 SAYI:1

JOURNAL OF INTERNATIONAL SPORT SCIENCES

FEBRUARY 2016
VOLUME: 2 ISSUE: 1

www.sportresearches.com

2016

YAYIN KURULU

Editör

Dr. Tahir KILIÇ – Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Yazı işleri müdürü

Okt. Mesut HEKİM - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Sekreteryaya

Arş. Gör. Mehmet TOKGÖZ – Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Arş. Gör. Oğuz GÜRKAN – Bozok Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Öğr. Gör. Servet REYHAN – Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Tuğba HEKİM - Hekim Spor Kulübü

Hakem Kurulu

Dr. Ahmet ŞAHİN - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Demet HANÇER AYDEMİR – Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Dr. Elif BOZYİĞİT – Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Dr. Gizem SAYGILI – Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Gökhan ÇOBANOĞLU – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Gülay GÜNAY – Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Gülten HERGÜNER – Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Gül ÖZKAYA – Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Hande ŞAHİN – Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dr. Hayri AYDOĞAN - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Mehmet ŞAHİN – Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Meriç ERASLAN - Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Metin SAYIN – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Nizami DURAN – Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi
Dr. Nurten DİNÇ – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Semra AKAR ŐAHİNGÖZ – Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dr. Sırrı Cem DİNÇ – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Tonguç VARDAR: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Turan IŐIK – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Nurten DİNÇ – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Semra AKAR ŐAHİNGÖZ – Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dr. Sırrı Cem DİNÇ – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Tahir KILIÇ – Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Turan IŐIK – Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Değerli okuyucular;

Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi olarak dergimizin yeni sayısını çıkartmış bulunmaktayız. Dergimizin bu sayısında toplam 5 makale yayına kabul edilmiştir. Dergimizin bu sayısında ilk sırada “Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet ve İstenmeyen Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Örneği)”, ikinci sırasında “Kadın Futbolcuların Oynadıkları Mevkilere Göre Karşılaştıkları Spor Sakatlıklarının İncelenmesi”, üçüncü sırasında “Spor Turizmi Açısından Türkiye’nin Kış Sporlarındaki Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, dördüncü sırasında “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği İle Diğer Bölümlerde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Durumluluk Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”, beşinci sırasında ise “Dar Alan Oyunu Sonrasında Kadın Futsal Oyuncularının Denge Performanslarında ve Pas İsabet Oranlarında Meydana Gelen Değişimlerin İncelenmesi” başlıklı makaleler yer almaktadır. Dergimizin bu sayısına akademik çalışmalar göndererek spor bilimleri literatürüne destek sağlayan tüm araştırmacılara teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Tahir KILIÇ
Editör

İÇİNDEKİLER

	Sayfalar
Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet ve İstenmeyen Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Örneği) Yazar: Servet REYHAN	1-11
Kadın Futbolcuların Oynadıkları Mevkilere Göre Karşılaştıkları Spor Sakatlıklarının İncelenmesi Yazarlar: Ahmet NAMLI, Şebnem ŞARVAN CENGİZ	12-21
Spor Turizmi Açısından Türkiye'nin Kış Sporlarındaki Potansiyelinin Değerlendirilmesi Yazarlar: Vedat CİMİLLİ, Öner GÜLBAHÇE, Seval ŞAFAK	22-32
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği İle Diğer Bölümlerde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Durumluluk Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi Yazarlar: Meriç ERASLAN, Murat ÖZMADEN, Yasin YILDIZ	33-39
Dar Alan Oyunu Sonrasında Kadın Futsal Oyuncularının Denge Performanslarında ve Pas İsabet Oranlarında Meydana Gelen Değişimlerin İncelenmesi Yazarlar: Mehmet TOKGÖZ, Mehmet SEYRAN	40-52

TABLE OF CONTENTS

	Pages
The Comparison of The Opinions of University Students About Violence And Other Unwanted Behaviors Based on Gender (Siirt University, School of Physical Education And Sports Sample) Author: Servet REYHAN	1-11
Women's Basketball Players Were Part of The Investigation of The Closure of The Sport Injury According To Their Positions Authors: Ahmet NAMLI, Sebnem SARVAN CENGİZ	12-21
The Evaluation of Potential Winter Sports in Turkey in Terms of Sports Tourism Authors: Vedat CİMİLLİ, Öner GULBAHCE, Seval ŞAFAK	22-32
Investigating The State Anxiety Levels of University Students Studying Physical Education And Other Majors Related To Sports Teaching Authors: Meric ERASLAN, Murat OZMADEN, Yasin YILDIZ	33-39
An Investigation of The Changes Took Place in Pass Success Rate And Balance Performance on Women Futsal Players After A Small-Sided Game Authors: Mehmet TOKGOZ, Mehmet SEYRAN	40-52

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SPORDA ŞİDDET VE İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN CİNSİYETE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI (SİİRT ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ)

THE COMPARISON OF THE OPINIONS OF UNIVERSITY STUDENTS ABOUT VIOLENCE AND OTHER UNWANTED BEHAVIORS BASED ON GENDER (SİİRT UNIVERSITY, SCHOOL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SAMPLE)

¹Servet REYHAN

¹Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Siirt, Türkiye
reyhan_servet@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olan toplam 114 öğrenci (43 kadın, 71 erkek) katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde Şeker (2011) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 veri analiz programında frekans ve ki-kare analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonunda, öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Bunun yanında, araştırmaya katılan öğrencilerin “Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kulüp yönetimine karşı saldırgan şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde cinsiyetin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri etkilemediği, buna karşılık cinsiyetin sporda şiddet hakkındaki görüşleri etkileyen bir unsur olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Spor, cinsiyet, sporda istenmeyen davranışlar, sporda şiddet

ABSTRACT

The aim of this research is to find out the opinions of the students studying at Siirt University School of Physical Education and Sports about violence and unwanted behaviors in sports. 114 participant (43 Female, 71 Male) studying at Siirt university School of Physical Education and Sports department in 2015-2016 academic year. The survey invented by Şeker (2011) was used in this research to determine the opinions of participants about violence and unwanted behaviors in sports. In the analysis of the data obtained in this research, the frequency and chi-square analysis of SPSS 22.0 data analysis program was used. At the end of the research, it was found out that the opinions of the participants about violence and unwanted behaviors in sports did not differ statistically from each other based on gender ($p>0.05$). Besides, the answers given for the question: “Do you approve the aggressive behaviors of the fans towards the management because of the failure of the team?” differ statistically based on gender ($p<0.05$). As a result, it can be said that for students studying in School of Physical Education and sports department, gender does not affect the opinions about unwanted behaviors in sports. In addition, it can be said that gender is an element affecting the opinions about violence in sports.

Keywords: Sport, gender, unwanted behaviors in sport, violence in sport

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Tüm dünyada popüler bir spor dalı haline gelen futbol oyunu insan ve toplum yaşamını birçok açıdan etkilemektedir. Profesyonel düzeyde ele alındığı zaman futbol oyunu ciddi bir ekonomik pazar olarak değerlendirilmekte, ekonomik canlılığı içinde barındıran bir konu olarak değerlendirilmektedir. Bireysel açıdan ele alındığı zaman futbol, insanların serbest zamanlarını değerlendirmek için yöneldikleri spor etkinliklerinin başında gelmektedir. Aktif olarak futbola katılan bireylerin hem genel sağlık düzeyleri gelişmekte hem de temel motorsal

kapasiteleri yükselmektedir. Bunun yanında serbest zamanları değerlendirme amacıyla futbol maçlarında seyirci olan insanlar stresten uzaklaşmakta ve psikolojik olarak rahatlamaktadırlar.

İnsan ve toplum yaşamı için birçok yararı olan futbol spor ahlakına ve toplum yapısına uygun olmayan birçok olumsuzluğu da içinde barındırmaktadır. Söz konusu olumsuzlukların başında taraftar şiddeti, holiganizm, şike ve doping gelmektedir. Futbolda sıklıkla karşılaşılan bu olumsuz davranışların içerisinde sadece futbolcu ve taraftarlar değil, aynı zamanda futbol yöneticileri ve kitle iletişim araçları da yer almaktadır. Futbolda ortaya çıkan olumsuz davranış biçimlerinin temelinde birçok unsur yer almaktadır. Tanrıveri'ye (2012) göre futbolda şiddet ve saldırganlık gibi olumsuzluklar özellikle futbol oyunu ticari bir hale geldikten sonra yaygınlaşmıştır. Çünkü futbol oyunu ticari bir yapıya büründükten sonra futbolda temel amaç kazanma haline gelmiş, futbol oyunu içindeki insani ve ahlaki değerler gözden çıkarılmaya başlamıştır. Buna paralel olarak spor etkinliklerinin üzerine kurulduğu barış, sevgi, sportmenlik ve dostluk gibi değerler yozlaşmış, sporla bağdaşmayan saldırganlık ve şiddet davranışları artmıştır.

Futbol sahalarında sıklıkla karşılaşılan ve spor ahlakına uygun düşmeyen davranışların başında taraftar şiddeti gelmektedir. Bazı araştırmacılar futbolda taraftar şiddetini önemli bir sosyal sorun olarak tanımlamaktadırlar (Van Der Meij ve ark., 2015). Taraftar şiddeti genellikle sözlü (küfür, hakaret vb.) olarak gerçekleşmektedir (Reyhan, 2015). Taraftar şiddetini önlemeye yönelik birçok tedbir alınmasına ve yasal düzenlemelere gidilmesine rağmen taraftar şiddetini tamamen bitirmek mümkün olmamıştır. Özsoy (2001), holiganizm ve fanatizm yüzünden futbol maçı izlemeye giden taraftarların statlarda öldüğünü, yaralandığını veya psikolojilerinin bozulduğunu ifade etmektedir. Gerçekten de dünya genelinde ve Türkiye'de taraftar şiddeti hala önüne geçilememiş bir sorun olarak görülmektedir. Piquero, Jennings & Farrington'a (2015) göre spor alanında önemli bir sorun haline gelen taraftar şiddeti ve holiganizm suç teşkil eden anti-sosyal bir davranış olarak değerlendirilmektedir.

Yakın tarihteki olaylar gözden geçirildiğinde, 1967 yılında Kayseri-Sivas arasında yapılan 2. Lig maçında 34 kişinin öldüğü olaylar, 2000 yılında UEFA Kupası'nda Galatasaray-Leeds United maçı öncesinde İstanbul'da iki İngiliz taraftarın öldürülmesi, 2004 Kasım ayında bir Beşiktaş taraftarının tribünde bıçaklanması, yakın tarihimizde yaşanan stadyum olayları arasında yer almaktadır (Özsoy, 2001). Günümüzde futbol taraftarları üzerine yapılan araştırma bulguları da (Taştan, 2009; Bilir & Sangün, 2014; Tutkun ve ark., 2012) taraftarların şiddet eğilimlerinin hala yüksek olduğunu göstermektedir. Sporda şiddeti etkileyen birçok unsur bulunmakta olup (Yücel, Atalay & Gürkan, 2015), taraftar şiddetini tetikleyen unsurlar içerisinde rakip takım taraftarlarının, takımın kötü oyununun (Kuru & Var, 2009), medyanın (Yücel, Atalay & Gürkan, 2015; Demirel, 2013; İlhan & Çimen, 2011), kulüp yöneticilerinin (Taştan; 2009; Bahadır, 2006), hakemlerin (Özen, Eygü & Kabakuş, 2013) ve taraftarların sahip oldukları sosyo-demografik özelliklerin (Koçer, 2012) ön planda olduğu belirtilmektedir. Yücel, Atalay & Gürkan (2015) tarafından yapılan çalışmada sporda şiddetin temelinde taraftar ve seyircilerin yer aldığı belirtilmiş, taraftarları şiddete yönelten unsurların başında eğitim durumu, ekonomik durum, alkol kullanımı ve aile içi iletişim gibi sorunların geldiği ifade edilmiştir.

Futbol oyunu başta olmak üzere taraftar şiddeti diğer spor dallarında da sıklıkla görülmektedir. Taraftar şiddetinin yanında spor alanında karşılaşılan birçok istenmeyen durum bulunmaktadır. Spor alanında istenmeyen durumların ve olayların önüne geçmek için birçok önlem ve yasal tedbir alınmaktadır. Bunun yanında sporda istenmeyen olayların en aza

indirilmesi için birçok akademik araştırmanın yapıldığı, yapılan çalışmalarda sporda istenmeyen olaylara neden olan değişkenlerin değerlendirildiği görülmektedir. Ancak yapılan araştırmalarda genellikle taraftar görüşlerinin ele alındığı göze çarpmaktadır. Literatürde yer alan araştırmalardan farklı olarak, yapılan bu araştırmada sporda istenmeyen olaylara ilişkin olarak beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olan 43 kadın ve 71 erkek olmak üzere toplam 114 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler yüksekokul bünyesinde tesadüfî yöntem ile belirlenmiştir. Araştırmaya sadece gönüllü öğrenciler dâhil edilmiştir. Hiçbir öğrenci araştırmaya katılması için zorlanmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ve cinsiyetlerine göre dağılımları

Değişken	Seçenek	n	%
Sınıf	1. Sınıf	65	57,0
	2. Sınıf	49	43,0
	Toplam	114	100,0
Cinsiyet	Kadın	43	37,7
	Erkek	71	62,3
	Toplam	114	100,0

Tablo 1 incelendiği zaman, araştırmaya katılan öğrencilerin %57’sinin 1. sınıf, %43’ünün ise 2. sınıf öğrencilerinden meydana geldiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiği zaman, %37,7’sinin kadın, %62,3’ünün ise erkek öğrencilerden meydana geldiği belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde anket kullanılmıştır. Kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde öğrencilerin demografik özelliklerinin tespit edilmesinde kullanılan iki soru yer almaktadır. Bu sorular ile öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıflara göre dağılımlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Anketin ikinci bölümünde öğrencilerin sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmış toplam 12 soru yer almaktadır. Bu bölümde yer alan ilk 5 soru sporda istenmeyen davranışları, son 7 soru ise sporda şiddet içeren davranışları içermektedir. Öğrenciler bu bölümde yer alan sorulara “Evet” ya da “Hayır” şeklinde cevap vermektedir. Bu bölümde yer alan sorular Şeker (2011) tarafından geliştirilen ankettan alınmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar ve cinsiyetlerine göre yüzdelik dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasında ise ki-kare analizinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlere katılma sıklıkları

Sporda istenmeyen davranışlara ilişkin sorular	Seçenek	n	%
Taraftarların sahaya yabancı madde atmasını uygun buluyor musunuz?	Evet	10	8,8
	Hayır	104	91,2
	Toplam	114	100,0
Sporcuların bahis oynamalarını uygun buluyor musunuz?	Evet	30	26,3
	Hayır	84	73,7
	Toplam	114	100,0
Sporcuların maçı kazanmak için hile yapmalarını uygun buluyor musunuz?	Evet	11	9,6
	Hayır	103	90,4
	Toplam	114	100,0
Fair-Play açısından spora şike olaylarının karışmasını uygun buluyor musunuz?	Evet	11	9,6
	Hayır	103	90,4
	Toplam	114	100,0
Sporcuların doping kullanmasını uygun buluyor musunuz?	Evet	11	9,6
	Hayır	103	90,4
	Toplam	114	100,0

Tablo 2 incelendiği zaman, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün sporda istenmeyen davranışları genel olarak onaylamadıkları görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda şiddet içeren davranışlara ilişkin görüşlere katılma sıklıkları

Sporda şiddet içeren davranışlara ilişkin sorular	Seçenek	n	%
Sporcular tarafından hakemin hatalı kararları neticesinde hakeme yapılan saldırgan şekilde itirazı uygun buluyor musunuz?	Evet	40	35,1
	Hayır	74	64,9
	Toplam	114	100,0
Spor yöneticileri tarafından hakemlere yönelik saldırgan davranışları uygun buluyor musunuz?	Evet	19	16,7
	Hayır	95	83,3
	Toplam	114	100,0
Hakem kararlarının hatalı olduğu gerekçesiyle antrenörlerin hakemlere karşı saldırgan tepki göstermesini uygun buluyor musunuz?	Evet	35	30,7
	Hayır	79	69,3
	Toplam	114	100,0
Hakem kararlarının hatalı olduğu gerekçesiyle taraftarların hakeme karşı saldırgan tepki göstermesini uygun buluyor musunuz?	Evet	22	19,3
	Hayır	92	80,7
	Toplam	114	100,0
Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kulüp yönetimine karşı saldırgan şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?	Evet	16	14,0
	Hayır	98	86,0
	Toplam	114	100,0
Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kendi takımına karşı saldırgan bir şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?	Evet	10	8,8
	Hayır	104	91,2
	Toplam	114	100,0
Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kendi antrenörüne şiddet içerikli eylemlerde bulunmalarını uygun buluyor musunuz?	Evet	11	9,6
	Hayır	103	90,4
	Toplam	114	100,0

Tablo 3 incelendiği zaman, araştırmaya katılan öğrencilerin “Sporcular tarafından hakemin hatalı kararları neticesinde hakeme yapılan saldırgan şekilde itirazı uygun buluyor musunuz?” sorusuna %35,1’inin evet, %64,9’unun hayır cevabı verdikleri, “Spor yöneticileri tarafından hakemlere yönelik saldırgan davranışları uygun buluyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %16,7’sinin evet, %83,3’ünün hayır cevabı verdikleri, “Hakem kararlarının hatalı olduğu gerekçesiyle antrenörlerin hakemlere karşı saldırgan tepki göstermesini uygun buluyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %30,7’sinin evet, %69,3’ünün hayır cevabını verdikleri, “Hakem kararlarının hatalı olduğu gerekçesiyle taraftarların hakeme karşı saldırgan tepki göstermesini uygun buluyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %19,3’ünün evet, %80,7’sinin hayır cevabı verdikleri, “Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kulüp yönetimine karşı saldırgan şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %14’ünün evet, %86’sının hayır cevabı verdikleri, “Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kendi takımına karşı saldırgan bir şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz? Sorusuna öğrencilerin %8,8’inin evet, %91,2’sinin hayır cevabı verdikleri, “Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kendi antrenörüne şiddet içerikli eylemlerde bulunmalarını uygun buluyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %9,6’sının evet, %90,4’ünün ise hayır cevabı verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Sporda davranışlara sorular	istenmeyen ilişkin	Cinsiyet	Frekans / yüzde	Evet	Hayır	χ^2	p
Taraftarların sahaya yabancı madde atmasını uygun buluyor musunuz?	uygun	Kadın	f %	2 4,7	41 95,3	1,465	,226
		Erkek	f %	8 11,3	63 88,7		
		Toplam	f %	10 8,8	104 91,2		
Sporcuların oynamalarını uygun buluyor musunuz?	bahis	Kadın	f %	8 18,6	35 81,4	2,117	,146
		Erkek	f %	22 31,0	49 69,0		
		Toplam	f %	30 26,3	84 73,7		
Sporcuların maçı kazanmak için hile yapmalarını uygun buluyor musunuz?		Kadın	f %	5 11,6	38 88,4	,310	,578
		Erkek	f %	6 8,5	65 91,5		
		Toplam	f %	11 9,6	103 90,4		
Fair-Play açısından spora şike olaylarının karışmasını uygun buluyor musunuz?		Kadın	f %	2 4,7	41 95,3	1,978	,160
		Erkek	f %	9 12,7	62 87,3		
		Toplam	f %	11 9,6	103 90,4		
Sporcuların kullanmasını uygun buluyor musunuz?	doping	Kadın	f %	3 7,0	40 93,0	,566	,452
		Erkek	f	8	63		

	%	11,3	88,7
	f	11	103
Toplam	%	9,6	90,4

Tablo 4 incelendiği zaman, araştırmaya katılan öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bu bulgulara göre, sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşler üzerinde cinsiyetin önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda şiddet içeren davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Sporda şiddet içeren davranışlara ilişkin sorular	Cinsiyet	Frekans / yüzde	Evet	Hayır	χ^2	p
Sporcular tarafından hakemin hatalı kararları neticesinde hakeme yapılan saldırgan şekilde itirazı uygun buluyor musunuz?	Kadın	f %	17 39,5	26 60,5	,600	,439
	Erkek	f %	23 32,4	48 67,6		
	Toplam	f %	40 35,1	74 64,9		
	Kadın	f %	4 9,3	39 90,7		
Spor yöneticileri tarafından hakemlere yönelik saldırgan davranışları uygun buluyor musunuz?	Erkek	f %	15 21,1	56 78,9	2,696	,101
	Toplam	f %	19 16,7	95 83,3		
	Kadın	f %	12 27,9	31 72,1		
	Erkek	f %	23 32,4	48 67,6		
Hakem kararlarının hatalı olduğu gerekçesiyle antrenörlerin hakemlere karşı saldırgan tepki göstermesini uygun buluyor musunuz?	Toplam	f %	35 30,7	79 69,3	,253	,615
	Kadın	f %	5 11,6	38 88,4		
	Erkek	f %	17 23,9	54 76,1		
	Toplam	f %	22 19,3	92 80,7		
Hakem kararlarının hatalı olduğu gerekçesiyle taraftarların hakeme karşı saldırgan tepki göstermesini uygun buluyor musunuz?	Kadın	f %	1 2,3	42 97,7	2,608	,106
	Erkek	f %	15 21,1	56 78,9		
	Toplam	f %	16 14,0	98 86,0		
	Kadın	f %	2 4,7	41 95,3		
Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kulüp yönetimine karşı saldırgan şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?	Erkek	f %	8 11,3	63 88,7	7,846	,005
	Toplam	f %	10 8,8	104 91,2		
	Kadın	f %	2 4,7	41 95,3		
	Erkek	f %	8 11,3	63 88,7		
Taraftarların takımın başarısızlığı kendi takımına karşı saldırgan bir şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?	Toplam	f %	10 8,8	104 91,2	1,465	,226
	Kadın	f %	2 4,7	41 95,3		
	Erkek	f %	8 11,3	63 88,7		
	Toplam	f %	10 8,8	104 91,2		

Taraftarların başarısızlığı	takımın nedeniyle	Kadın	f	3	40		
kendi antrenörüne içerikli bulunmalarını buluyor musunuz?	şiddet eylemlerde uygun	Erkek	f	8	63	,566	,452
		Toplam	%	11,3	88,7		
			f	11	103		
			%	9,6	90,4		

Tablo 5 incelendiği zaman, araştırmaya katılan öğrencilerin “Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kulüp yönetimine karşı saldırgan şekilde hareket etmelerini uygun buluyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, erkek öğrencilerle kıyaslandığı zaman kadın öğrencilerin “Taraftarların takımın başarısızlığı nedeniyle kulüp yönetimine karşı saldırgan şekilde hareket etmelerini uygun bulmama” düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda şiddet içeren davranışlara ilişkin diğer görüşlerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri değerlendirildiği zaman, gerek kadın gerekse de erkek öğrencilerin “Taraftarların sahaya yabancı madde atması”, “Sporcuların bahis oynamaları”, “Sporcuların maçı kazanmak için hile yapmaları”, “Fair-Play açısından spora şike olaylarının karışması” ve “Sporcuların doping kullanmaları” gibi sporda istenmeyen davranışları genel olarak onaylamadıkları tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasındaki karşılaştırma sonuçları değerlendirildiği zaman, kadın ve erkek öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgulara göre hem kadın hem de erkek spor bölümü öğrencilerinin sporda istenmeyen davranışları onaylamadıkları söylenebilir.

Şeker (2011) tarafından yapılan benzer bir araştırmada, lise ve üniversite öğrencilerinin sporda istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada hem kadın hem de erkek öğrencilerin sporda istenmeyen davranışları büyük oranda onaylamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma bulguları bizim çalışma sonuçlarımızı desteklemektedir. Literatürde yer alan birçok araştırma bulgusu da taraftarların şiddet ve saldırganlık olaylarını onaylamadıklarını göstermektedir. Kuru & Var (2009) tarafından yapılan araştırmada, futbol taraftarlarının büyük bir bölümünün (%83,4) müsabaka öncesi, esnası ve sonrasında şiddet olaylarına karışmadıkları tespit edilmiştir. Taştan (2009) tarafından yapılan araştırmada ise futbol taraftarlarının şiddet eğilimlerinin (sahaya yabancı madde atma, antrenöre küfretme, futbolculara küfretme) yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ve literatürde yer alan araştırma sonuçları değerlendirildiği zaman, farklı coğrafi bölgelerde yaşayan taraftarların sporda şiddet ve istenmeyen olaylara yönelik yaklaşımlarının birbirinden farklı olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan spor bölümü öğrencilerinin büyük bir bölümünün sporda şiddet içeren birçok davranışı onaylamadıkları tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre incelendiği zaman, hem kadın hem de erkek öğrencilerin sporda şiddet içeren birçok davranışa yönelik tutumlarının benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada hem kadın hem de erkek katılımcıların özellikle hakemlere yönelik fiziksel ve sözlü şiddet girişimlerini büyük oranda onaylamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, araştırmaya

katılan öğrencilerin spor bölümlerinde öğrenim görmelerinin ve sporda değerler konusunda bilinçli olmalarının yattığı düşünülebilir.

Koçer (2012) tarafından yapılan araştırmada, taraftarların saldırganlık eğilimleri üzerinde cinsiyetin önemli bir belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre kadın taraftarların şiddet ve saldırganlık eğilimlerinin erkek taraftarlardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Kuru & Var (2009) tarafından yapılan araştırmada kadın ve erkek taraftarların sporda saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kadın taraftarlar ile kıyaslandığı zaman erkek taraftarların daha fazla şiddet olayına karıştıkları tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ve literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiği zaman, cinsiyetin taraftar şiddetini farklı boyutlarda etkilediği görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, kadın ve erkek taraftarların futbola bakış açılarının ve futboldan beklentilerinin farklı olmasının yattığı düşünülebilir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan spor bölümü öğrencilerinin sporda istenmeyen davranışlar ile sporda şiddet içeren davranışları büyük ölçüde onaylamadıkları belirlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin sporda istenmeyen davranışlar ve şiddet içeren davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların genel olarak literatürle paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu kapsamda sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşler üzerinde cinsiyetin önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Bahadır, Z. (2006). *Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik-kültürel yapısının şiddet eylemine etkisi (Konyaspor örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Bilir, P. & Sangün, L. (2014). Adana Demirspor ve Adanaspor futbol taraftarlarının şiddet eğilimleri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 56-65.
- Demirel, G. (2013). *Emniyet mensuplarına göre futbol seyircisini saldırganlık ve şiddete yönlendiren futbol etkenlerinin araştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- İlhan, E., & Çimen, Z. (2011). Spor alanlarında şiddet ve spor medyasının etkileri: Spor yazarlarının algıları. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 224-234.
- Koçer, M. (2012). Futbol derneklerine üye olan taraftarların şiddet ve holiganizm eğilimlerinin belirlenmesi: Kayseri örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 111-135.
- Kuru, E., & Var, L. (2009). Futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlık davranışları hakkında betimsel bir çalışma (Kırşehir ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 141-153.
- Özen, Ü., Eygü, H., & Kabakuş, A. K. (2013). Üniversite öğrencilerinin sporda şiddet ve saldırganlık algıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 7, 323-342.
- Özsoy, S. (2011). Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1, 88-114.
- Piquero, A. R., Jennings, W. G., & Farrington, D. P. (2015). The life-course offending trajectories of football hooligans. *European Journal of Criminology*, 12(1), 113-125.
- Reyhan, S. (2015). Türk futbolunda taraftar şiddetinin boyutları ve taraftar şiddetini etkileyen unsurların değerlendirilmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 30-41.

- Şeker, R. (2011). *Lise ve üniversite düzeyinde öğrenim gören gençlerin, sporda şiddet ve istenmeyen davranışlara karşı görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Taştan, Ş. (2009). *Futbol Taraftarlığı ve şiddet olgusu farklı taraftar gruplarında şiddet eğilimleri üzerine karşılaştırılmalı sosyolojik bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Tutkun, E., Taşmektepligil, M. Y., Canbaz, S., Acar, H., & Çon, M. (2012). Samsunspor taraftarlarının sosyo- ekonomik özellikleri ve şiddete eğilimleri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 56-63.
- Van Der Meij, L., Klauke, F., Moore, H. L., Ludwig, Y. S., Almela, M., & Van Lange, P. A. (2015). Football fan aggression: the importance of low Basal cortisol and a fair referee. *PloS One*, 10(4), DOI: 10.1371/journal.pone.0120103
- Yücel, A.S., Atalay, A., Gürkan, A. (2015). Sporda şiddet ve saldırganlığı etkileyen unsurlar. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 68-90.

EXTENDED ABSTRACT

Football which has become a popular game all over the world affects the lives of the people and the society in many ways. When approached at professional level, football game is considered as great market, and a phenomenon including economic buoyancy in itself. When approached personally, football is one of the main activities with which people spend their free times. Individuals who actively participate in football both improve their health and enhance their basic motor skills. Additionally, people spending their free time by participating in football matches as a fan get away from stress and relieve psychologically. Football with lots of benefits for human and society life also consists of lots of negativity against social structure and sport ethics. At the top of the negativities mentioned, there comes violence, hooliganism, match fixing and doping. Not only football players and fans but also managements and media take part in these common negative behaviors. There are a lot of underlying factors in these negative courses of action. There are lots of demographic variables among these factors and a great number of researches existing in the literature deals with the effects of demographic characteristics in hooliganism and unwanted behaviors in sports. Investigation of gender effect on unwanted behaviors and violent behaviors in sports were aimed in this research, as well.

In total, 114 university students, 43 of which was female and 71 of which male studying in Siirt University School of Physical Education and Sports department in 2015-2016 academic year took part in this research. A survey was used in determining the opinions of the participants about violence and unwanted behaviors in sports. The survey used composed of 2 main parts. In the first part of the survey, there were two questions used in determining the demographic features of the participants. With the help of these questions, it was aimed to determine the distribution of the participants based on their gender and their grades. In the second part of the survey, There are 12 questions in total prepared with the aim of determining the opinions of the participants about the violence and unwanted behaviors in sport. In this part, the first 5 questions consists of unwanted behaviors and the last 7 questions deals with the behaviors of violence in sports. Students answer questions in this part with two possible answers: Yes or No. The questions in this part was taken from the survey invented by Şeker (2011).

In the statistical analysis of the data obtained from the survey, SPSS 22.0 was used. In the analysis of the students, frequency analysis was used to determine the percentage of the participants based on their grades and gender. In the comparison between the genders and the responses given, chi-square analysis was used.

When the opinions of the students participating in the research about unwanted behaviors in sports was evaluated, both men and women was confirmed to be against of “Throwing things on to the field of play”, “Sport players betting”, “Sport players cheating to win a match”, “match fixing scandals” and “sport players using doping”. When the results were evaluated based on gender, it was found out that both sexes have similar opinions about unwanted behaviors in sports. Based on the data obtained, it can be said that both sexes of the School of Physical Education and Sports department does not approve the unwanted behaviors in sports.

In a similar research carried out by Şeker (2011), it was aimed to investigate the opinions of the university and high school students about the unwanted behaviors in sports. In the research mentioned, it was resulted that both male and female students does not approve the unwanted behaviors in sports. The discoveries of this research support our results. A great deal of research findings in the literature also shows that fans do not approve violence and hooliganism. In a research carried out by Kuru & Var (2009), a great percentage of the football fans (%83,4) was found not to involve in violence before, during and after the match. In another research carried out by Taştan (2009), the tendency of the football fans to violence (throwing something to the playing field, using an abusive language towards the manager and the footballers) was found out to be at a high level. When the findings obtained from the study and the results of the studies in the literature compared, it can be said that fans living in different geographical regions have a different attitude towards football.

Most of the students participating in this research were found out that they do not approve most of the behaviors containing violence. When studied according to the gender variable, the attitudes of both male and female students are found to show some similarities. It was resulted in this research that both male and female participants do not mostly approve physical and verbal violence attempts especially towards the referees. The reason underlying this result is that the participants are studying at the School of Physical Education and Sports department and it can be thought that they are conscious about the values in sport.

In a research carried out by Koçer (2012), it was found out that gender has an important effect on the tendency of violence of the fans. Based on the results obtained, female fans have a lower tendency to violence and aggression than men. In a research carried out by Kuru & Var (2009) It was aimed to investigate the tendency of violence of male and female fans. In that research, it was found out that male fans, when compared with females, involved more in violence in sport. When the results obtained from the research and other researches in the literature analyzed, it is seen that gender affects violence at different sizes. The reason underlying this result is that it can be thought that male and female fans have different perspective about football and their expectancy from football is different.

To sum up, it was defined that students studying at the School of Physical Education and Sports department do not approve behaviors including violence and other unwanted behaviors. Additionally, it was found out that there is no gender difference about violence and unwanted behaviors in sport. The results of the research are found be parallel with the

literature. In this context, it can be said that gender is not a determiner about the thoughts of people about violence and unwanted behaviors.

KADIN FUTBOLCULARIN OYNADIKLARI MEVKİLERE GÖRE KARŞILAŞTIKLARI SPOR SAKATLIKLARININ İNCELENMESİ

WOMEN'S BASKETBALL PLAYERS WERE PART OF THE INVESTIGATION OF THE CLOSURE OF THE SPORT INJURY ACCORDING TO THEIR POSITIONS

¹Ahmet NAMLI*, ²Şebnem ŞARVAN CENGİZ

¹Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı,
Bartın, Türkiye

²Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın, Türkiye
*namli_23@hotmail.com

ÖZET

Yapılan bu araştırmada kadın futbolcularda sakatlıklara neden olan unsurların belirlenmesi ve oyuncuların görev yaptıkları mevkilere göre sakatlanma sıklıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. araştırmaya 2014-2015 futbol sezonunda Ankara ilinde bulunan futbol kulüplerinde lisanslı olarak futbol oynayan ve yaş ortalamaları 15-21 aralığında bulunan toplam 95 kadın futbolcu katılmıştır. Araştırmaya katılan futbolcuların spor sakatlıklarına ilişkin özgeçmişlerinin tespit edilmesinde Bavlı ve Kozanoğlu (2008) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 15.0 veri analiz programında One Way ANOVA analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, çalışmaya katılan toplam 95 sporcudan 53'ü daha önce yaralanma geçirdiğini belirtmiştir. Çalışma sonunda Orta saha oyuncuların, diğer oyunculara göre daha fazla yaralanmaya maruz kaldığı (18, 9 %) tespit edilmiştir. Ayak bölgesinin, yaralanmanın en fazla görüldüğü vücut bölgesi olduğu (21, 2 %) saptanmıştır. Yaralanmaların en fazla antrenman esnasında (30,5%) gerçekleştiği ve yaralanmaların, yetersiz ısınma (27,5 %) arkadaşının bilinçsiz hareketi (27,5 %) ve diğer nedenler (27,5 %) sonucunda oluştuğu belirlenmiştir. Müsabaka da yaralanma oranının en fazla (23,3 %) ile rakip arkadaşın faul yapması neticesinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlk müdahalenin sağlık personeli tarafından yapıldığı (45,2 %) ve sporcuların çoğunun (41,3 %) 1 haftadan daha az süre spordan uzak kaldıklarını tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor, kadın, futbol, sakatlık

ABSTRACT

This study intends to examine the cause factors of football player disability determination and rate of injury according to their duty positions. The research includes 95 football players playing in football clubs in Ankara province as licensed players in 2014-2015 football season and ranging between 15-21 years old. With regard to the participating players in the sports injury research curriculum vitae are to be identified in Baker and Kral (2008) developed by survey. In research of statistical analysis of the date obtained in One Way ANOVA data analysis program SPSS 15.0 analysis was used. At the end of the survey 53 out of 95 athletes stated that they were injured before. At the end of the survey, it was established that midfield players get more injuries than others (18,9%). Foot area is the body region where most injuries are seen (21,2%). Injuries mostly occur during practice (30.5%), and as a result of inadequate warming (27.5%), the unconscious friend movement (27,5%) and other causes (27,5%). The maximum rate of injury events (23,3%) are as a result of competing with friend concluded to do foul. The first intervention is made by medical staff (45,2%) and most of the athletes (41,3%) were found to be stay remote from sports for less than a week.

Keywords: Sports, women, football, injury

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Futbol oyunu dünya genelinde en fazla oynanan (Schwebel, Banaszek & McDaniel, 2007) ve en popüler spor dalı olup (Walden, Hagglund & Ekstrand, 2005), günümüz modern futbolunda oyuncuların performanslarını belirleyen birçok unsur bulunmaktadır. Futbolcuların performansları sadece teknik ve taktik becerilere göre değil, aynı zamanda bazı fiziksel, fizyolojik ve psikolojik unsurlara göre şekillenmektedir. Bu durum, futbolcuların yüksek performans için birçok özelliğinin aynı anda geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle

günümüzde futbolcuların kuvvet ve dayanıklılık gibi temel motorsal özelliklerinin yanında esneklik, sürat ve anaerobik güç düzeylerinin de geliştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Aslan, 2012).

Futbolcularda temel motorsal performans parametrelerinin yanında sahip olunan teknik özellikler de müsabaka performansı üzerinde önemli birer belirleyicidir. Futbolcuların müsabakada en fazla sergiledikleri teknik becerilerin içerisinde toplu ve topsuz hızlı yön değiştirmeler gelmektedir. Futbolcular hızlı dönüş ve yön değiştirmeleri rakibi engelleme, rakibi aldatma veya rakibe çalım atma amacıyla kullanılmaktadırlar. Bu nedenle futbolda hızlı yön değiştirmelerin sürat performansı kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır (Eniseler, 2010). Futbolcuların müsabaka esnasında gerçekleştirdikleri diğer fiziksel hareket becerilerinin başında yürüme, jogging, koşu, sprint koşu ve atlamalar gelmektedir. Futbolcuların müsabaka boyunca gerçekleştirdikleri söz konusu hareket becerilerinin sıklığı futbolcuların oynadıkları mevkilere göre farklılık göstermektedir. İngiltere’de yapılan bir araştırmada müsabaka boyunca orta saha ve hücum oyuncularını ile kıyaslandığı zaman defans oyuncularının yürüme sürelerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada en fazla hızlı koşu ve sprint koşu mesafesine defans ve hücum oyuncularını ile kıyaslandığı zaman orta saha oyuncularının sahip olduğu tespit edilmiştir (Bloomfield, Polman & O’Donoghue, 2007).

Spor yaralanmaları ve sakatlıkları her spor dalında karşılaşılan (Koç & Hekim, 2014; Hekim ve Tokgöz, 2014), farklı biçimlerde ortaya çıkan ve vücudun farklı bölgelerinde meydana gelen bir sorundur (Kılıç ve ark., 2014). Özellikle genç yaşlardaki sporcuların yaşadıkları spor sakatlıkları sporcunun kariyerini olumsuz yönde etkilemektedir (Akdu, Polat & Cıvgın, 2003). Bazı spor sakatlıkları sporcuların kariyerlerinin de ötesinde ciddi sağlık problemlerine neden olabilmekte, hatta baş ve omur bölgesinde meydana gelen sakatlıklar sporcular açısından hayati tehlikelere neden olabilmektedir (Uslu, 2006).

Spor sakatlıklarının en sık görüldüğü spor dallarından birisi de futboldur (Walden ve ark., 2011). Hatta futbol oyunu, sakatlık riskinin en yüksek olduğu spor dalı olarak gösterilmektedir (Dick ve ark., 2007). Avrupa’da bulunan profesyonel futbol kulüplerinde oynayan futbolcular üzerinde yapılan bir araştırmada, futbol müsabakaları boyunca her 1000 dakikada yaklaşık 8 spor sakatlığı görüldüğü rapor edilmiştir (Ekstrand, Hagglund & Walden, 2009). Literatürde yer alan birçok araştırma da futbolcuların müsabakada sergiledikleri hareket becerilerinin süre ve mesafelerinin mevkilere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Gray & Jenkins, 2010; Domene, 2013; Di Salvo ve ark., 2007). Literatürde yer alan bu bilgilere göre, futbolcularda sakatlanma riskinin, sakatlık türlerinin ve sakatlık boyutlarının oyuncuların görev yaptıkları mevkilere göre farklılık göstereceği söylenebilir.

Futbol, oyuncuların fiziksel olarak sık sık çarpıştıkları bir spor dalıdır. Fiziksel çarpışmanın yüksek olması futbolu spor sakatlıklarının sık görüldüğü bir alan haline getirmektedir (Dick ve ark., 2007). Futbolcularda sakatlanma riskini arttıran diğer bir unsur yorgunluktur. Özellikle kassal yorgunluğun futbolcularda sakatlanma riskini arttırdığı belirtilmektedir (Reilly, Drust & Clarke, 2008). Futbolcularda kassal yorgunluk aşırı kullanıma bağlı sakatlıkların yanında, geçmiş dönemdeki sakatlıkların tekrar ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır. Walden, Hagglund & Ekstrand (2005) tarafından İsveçli elit futbol oyuncularını üzerinde yapılan araştırmada, tüm sakatlık nedenleri içerisinde aşırı kullanıma bağlı olarak ortaya çıkan sakatlık oranının %37, tekrarlayan sakatlık oranının ise %22 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Futbol maçlarının karakteristik özellikleri değerlendirildiği zaman, oyuncuların müsabaka boyunca fiziksel açıdan aktif oldukları görülmektedir. Bu durum, oyuncuların özellikle müsabakanın sonlarına doğru kassal açıdan yorulmalarına ve sakatlanma riskinin artmasına zemin hazırlamaktadır. Di Salvo ve ark., (2007) tarafından yapılan araştırmada futbolcuların müsabaka boyunca koşu performansları incelenmiş, elde edilen bulgulara göre oyuncuların kat ettikleri toplam koşu mesafesinin müsabakanın ikinci yarısında düşüş gösterdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda futbolcularda özellikle müsabakanın ikinci yarısında ve müsabakanın sonlarına doğru kassal yorgunluğa paralel olarak sakatlanma riskinin arttığı söylenebilir. Bunun yanında futbolcuların sadece müsabakalarda değil, aynı zamanda antrenmanlarda da sakatlanma riskleri oldukça yüksektir. Hagglund, Walden & Ekstrand (2006) tarafından yapılan araştırmada futbolcuların antrenman ve müsabakada sakatlanma olasılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Spor sakatlıklarının tanımlanması ve sakatlıklara neden olan risk faktörlerinin tespit edilmesi spor sakatlıklarının önlenmesinde oldukça önemlidir (Braham ve ark., 2004; Yamaner ve ark., 2011). Literatürde farklı spor dallarında sporcu sakatlıklarının ele alındığı birçok araştırma bulunmasına karşılık (Bavlı & Kozanoğlu, 2008), ülkemizde gelişmekte olan kadın futbolu üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda yapılan bu araştırmada, kadın futbol oyuncularında oynanan mevkilere göre sakatlık türlerinin ve sakatlığa neden olan unsurların incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırma Grubu

Araştırmaya 2014-2015 futbol sezonunda Ankara ilinde yaşları 15-21 arasında olan ve lisanslı olarak bir kulüpte futbol oynayan toplam 95 kadın futbolcu gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan kadın futbolcuların sahip oldukları fiziksel ve demografik özellikler Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’e göre, araştırmaya katılan futbolcuların demografik ve fiziksel özelliklerinin oynadıkları mevkilere göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan kadın futbolculara ait tanımlayıcı istatistikler

Değişken	Kaleci	Defans	Stoper	Libero	Orta Saha	Forvet	Minimum	Maksimum	p
N	12	15	16	5	33	14			
Yaş	16,25	17,40	16,44	16,80	15,76	15,86	14	22	,178
Boy	163,92	164,67	166,31	164,0,	161,48	165,93	146	178	,094
Kilo	56,92	55,47	57,56	55,80	53,12	53,93	40	75	,191
BMI	21,24	20,46	20,82	20,60	20,32	19,71	15,80	26,7	,576

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın futbolcuların 12’sinin kaleci, 15’inin defans oyuncusu, 16’sının, 5’inin libero, 33’ünün orta saha ve 14’ünün forvet oyuncusu olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada futbolcuların sakatlanma özelliklerine ilişkin bilgilerin tespit edilmesinde Bavlı ve Kozanoğlu (2008) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Bu ankette; futbol sporunu yaparken geçirdikleri yaralanmalar, nedenleri ve sıklıkları, nerede, hangi vücut bölgesinden yaralandıkları, yaralanmadan dolayı antrenman ve müsabakadan uzak kalma süreleri,

yaralanmaya ortam hazırlayan nedenler, sakatlanma türü, ilk tedavinin kim tarafından yapıldığı gibi sorulara yanıt bulmak amaçlanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 15.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan kadın futbolcuların görev yaptıkları mevkilere göre yaşadıkları spor sakatlıklarının karşılaştırılmasında One Way ANOVA analizinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kadın futbolcuların mevkilerine göre yaşadıkları spor sakatlıklarına ilişkin karşılaştırma tablosu aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Kadın futbolcuların mevkilere göre yaralanma özellikleri (n - %)

Değişkenler	Seçenek	N	Orta saha					
			Kaleci	Defans	Stoper	Libero	Forvet	
Sakatlanma durumu	Var	53			11(11,6)			
	Yok	42	8 (8,4)	10 (10,5)		1 (1,1)	18 (18,9)	5 (5,3)
Sakatlanma türü	Ezilme	9	4 (4,2)	5 (5,3)	5 (5,3)	4 (4,2)	15 (15,8)	9 (9,5)
	Burkulma	16	2 (2,1)	2 (2,1)	3 (3,2)	1 (1,1)	1 (1,1)	0 (0,0)
	Kırık	4	1 (1,1)	2 (2,1)	2 (2,1)	0 (0,0)	10 (10,5)	1 (1,1)
	Diğer	7	0 (0,0)	1 (1,1)	1 (1,1)	0 (0,0)	2 (2,1)	0 (0,0)
	Ayak Bölgesi	20	2 (2,1)	3 (3,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (1,1)	1 (1,1)
	Diz Bölgesi	15	3 (3,2)	2 (2,1)	5 (5,3)	1 (1,1)	6 (6,3)	1 (1,1)
Sakatlanılan bölge	El ve Kol Bölgesi	10	2 (2,1)	1 (1,1)	1 (1,1)	0 (0,0)	5 (5,3)	1 (1,1)
	Baş, Boyun Bölgesi	5	0 (0,0)	2 (2,1)	1 (1,1)	0 (0,0)	1 (1,1)	1 (1,1)
	Diğer	3	1 (1,1)	1 (1,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (1,1)
Sakatlığın olduğu zaman	Antrenman	29	5 (5,3)	5 (5,3)	5 (5,3)	0 (0,0)	10 (10,5)	4 (4,2)
	Müsabaka	24	3 (3,2)	5 (5,3)	6 (6,3)	1 (1,1)	8 (8,4)	1 (1,1)
	Arkadaşının Bilinçsiz Hareketi	8	2 (2,1)	2 (2,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (3,2)	1 (1,1)
Antrenmanda sakatlanma nedeni	Yetersiz Isınma	8	1 (1,1)	1 (1,1)	2 (2,1)	0 (0,0)	3 (3,2)	1 (1,1)
	Aşırı Yüklenme	5	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (3,2)	2 (2,1)
	Diğer	8	2 (2,1)	2 (2,1)	3 (3,2)	0 (0,0)	1 (1,1)	0 (0,0)
Müsabakada sakatlanma nedeni	Rakip Oyuncunun Faul Yapması	20	3 (3,2)	2 (2,1)	6 (6,3)	1 (1,1)	8 (8,4)	0 (0,0)
	Yetersiz Isınma	3	0 (0,0)	3 (3,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
	Diğer	1	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (1,1)
Spordan uzak kalma süresi	1 Haftadan Az	22	3 (3,2)	4 (4,2)	4 (4,2)	0 (0,0)	9 (9,5)	2 (2,1)
	1-3 Hafta	16	1 (1,1)	3 (3,2)	5 (5,3)	1 (1,1)	5 (5,3)	1 (1,1)
	4-6 Hafta	11	3 (3,2)	3 (3,2)	2 (2,1)	0 (0,0)	1 (1,1)	2 (2,1)
	6 Haftadan Fazla	4	1 (1,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (3,2)	0 (0,0)
İlk tedaviyi yapan kişi	Takım Arkadaşı	3	1 (1,1)	2 (2,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
	Antrenör	21	2 (2,1)	2 (2,1)	8 (8,4)	0 (0,0)	6 (6,3)	3 (3,2)
	Sağlık Personeli	24	3 (3,2)	4 (4,2)	3 (3,2)	1 (1,1)	12 (12,6)	1 (1,1)
	Diğer	5	2 (2,1)	2 (2,1)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (1,1)

Tablo 2’de görüldüğü gibi, çalışmaya katılan toplam 95 sporcudan 53’ü daha önce yaralanma geçirdiğini belirtmiştir. Orta saha oyuncuların, diğer oyunculara göre daha fazla yaralanmaya maruz kaldığı (18, 9 %) tespit edilmiştir. Ayak bölgesinin, yaralanmanın en fazla görüldüğü vücut bölgesi olduğu (21, 2 %) saptanmıştır. Yaralanmaların en fazla antrenman esnasında (30,5%) gerçekleştiği ve yaralanmaların, yetersiz ısınma (27,5 %) arkadaşının bilinçsiz hareketi (27,5 %) ve diğer nedenler (27,5 %) sonucunda oluştuğu belirlenmiştir. Müsabaka da yaralanma oranının en fazla (23,3 %) ile rakip arkadaşın faul yapması neticesinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlk müdahalenin sağlık personeli tarafından yapıldığı (45,2 %) ve Sporcuların çoğu (41,3 %) 1 haftadan daha az süre spordan uzak kaldıklarını belirtmişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan oyuncuların oynadıkları mevkilere göre sakatlanma sıklıkları karşılaştırıldığı zaman, defans ve hücum oyuncularına kıyasla en fazla sakatlanma oranının orta saha oyuncularında görüldüğü (%18,9) tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, diğer oyuncularla kıyaslandığı zaman orta saha oyuncularının daha fazla ikili mücadeleye girmelerinin ve saha fazla fiziksel efor harcamalarının etkili olduğu düşünülebilir. Can & Erden (2006) tarafından yapılan araştırmada kadın futbolcular arasında en fazla sakatlanmanın defans oyuncularında görüldüğü (%40,6) tespit edilmiştir. Yamaner ve ark., (2011) tarafından yapılan araştırmada da futbolcuların karşılaştıkları spor sakatlıklarının oynanan mevkilere göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan futbolcularda en fazla sakatlanan vücut bölümünün ayak bölgesi olduğu (%21,2) tespit edilmiştir. Futbolcuların en fazla ayak bölgesinden sakatlık yaşamalarının temelinde, futbolda en fazla kullanılan ekstremitenin ayak olması, antrenman ve müsabakalarda en fazla dışsal darbenin ayak bölgesine gelmesinin yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan benzer araştırma bulguları da sporcuların en fazla sakatlık yaşadıkları bölgelerin yaptıkları spor dalı ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Hekim & Tokgöz (2014) tarafından üniversite tenis oyuncuları üzerinde yapılan araştırmada sporcuların en fazla kol kaslarından sakatlık yaşadıkları tespit edilmiştir. Akdur, Polat & Cıvgın (2003) tarafından yapılan araştırmada basketbol oyuncularının sakatlanma düzeyleri incelenmiş, oyuncuların en fazla ayak, ayak bileği ve diz bölgelerinden sakatlandıkları tespit edilmiştir. Bavlı ve Kozanoğlu (2008) tarafından basketbol oyuncuları üzerinde yapılan araştırmada oyuncuların en fazla sakatlandıkları bölgenin %72,4 ile ayak bölgesi olduğu tespit edilmiştir. Braham ve ark., (2004) futbolcularda tüm sakatlıklar içerisinde en fazla sakatlanan bölgenin %28 ile alt ekstremiter olduğu bulunmuştur. Dick ve ark., (2007) tarafından futbolcular üzerinde yapılan benzer bir çalışmada futbolcuların en fazla alt ekstremitenin diz ile ayak bölgesinden sakatlık yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde futbolcular üzerinde yapılan birçok araştırmada da en fazla spor sakatlığının alt ekstremiter bölgelerinde olduğu tespit edilmiştir (Ekstrand, Hagglund & Walden, 2009; Hagglund, Walden & Ekstrand, 2006; Walden, Hagglund & Ekstrand, 2005; Ekstrand, 2008; Eirale ve ark., 2013; Pedrinelli ve ark., 2013).

Araştırmaya katılan futbolcuların en fazla antrenmanlarda (%30,5) sakatlığa maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulguya göre, araştırmaya katılan futbolcuların antrenmanlarda yüklenme yoğunluğunun yüksek ve futbolcular arası ikili mücadelelerin sert olduğu söylenebilir. Çünkü literatürde yer alan araştırmalarda sporcuların en fazla müsabakalarda sakatlandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Koç & Hekim, 2014; Can & Erden, 2006). Bunun yanında futbolcular müsabakalardan ziyade antrenmanlarda sakatlanma oranlarının daha yüksek olmasının temelinde, araştırmaya katılan kadın futbolcuların futbola özgü teknik kapasitelerinin ve oyun deneyimlerinin düşük olmasının da etkili olduğu düşünülebilir. Çünkü futbolcularda futbola özgü oyun deneyimlerinin düşük olması sakatlanma riskini arttırmaktadır (Schwebel, Banaszek & McDaniel, 2007). Walden ve ark., (2011) tarafından yapılan araştırmada erkek futbolcularla kıyaslandığı zaman kadın futbolcuların sakatlık yaşama potansiyellerinin birkaç kat daha fazla olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan futbolcuların sakatlanma nedenlerinin başında ısınma yetersizliği ve antrenmanlarda diğer oyuncuların bilinçsiz hareketlerinin geldiği tespit edilmiştir. Arslan, Gökhan & Aysan'a (2011) göre, sporcularda hem performansın artırılması hem de sakatlık riskinin en aza indirilmesi için yüklenme öncesinde (antrenman veya müsabaka) ısınma çalışması yapmak oldukça önemlidir. Bu kapsamda yetersiz ısınmanın futbolcularda sakatlık

oluşma riskini arttırması beklenen bir sonuçtur. Literatürde farklı spor dallarında yer alan sporcular üzerinde yapılan benzer araştırma bulguları da sporcuların sakatlanmalarında ısınma yetersizliğinin önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Koç ve Hekim, 2014; Bavlı ve Kozanoğlu, 2008). Bu kapsamda futbolcuların sakatlılardan korunmaları için antrenman ve müsabakalardan önce yeterli düzeyde ısınmaları gerektiği belirtilmektedir (Açak & Karademir, 2012).

Araştırmaya katılan futbolcularda müsabaka ortamında sakatlığa neden olan unsurların başında rakip oyuncuların faul etmesinin geldiği belirlenmiştir. Futbol ve diğer spor dalları üzerinde yapılan benzer araştırma bulguları da müsabakada rakip takım oyuncularının yaptıkları faullerin sıklıkla spor sakatlığına yol açtığı görüşünü desteklemektedir (Bavlı ve Kozanoğlu, 2008). Dick ve ark., (2007) tarafından yapılan araştırmada da futbolcularda müsabaka esnasında pozisyon gereği sık sık çarpışma yaşandığı, buna paralel olarak futbolcuların sakatlanma olasılıklarının arttığı belirtilmiştir. Açak & Karademir (2012) tarafından yapılan araştırmada futbolcuların sakatlanmalarına neden olan unsurların başında %89,7 gibi oldukça yüksek bir oranla rakip futbolcunun geldiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan futbolcuların müsabakalarda en fazla rakip oyuncuların faulleri nedeniyle sakatlanmalarının literatür ile uyumlu bir sonuç olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan futbolcuların yaşadıkları spor sakatlıklarının ardından ilk müdahalenin genellikle sağlık personeli tarafından yapıldığı (%45,2) tespit edilmiştir. Açak ve Karademir (2012) tarafından futbolcular üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da futbolculara sakatlık sonrası ilk müdahaleyi sağlık personelinin yaptığı (%61,9) sonucuna ulaşılmıştır. Spor sakatlıklarında ilk müdahalenin sağlık personeli tarafından yapılması sakatlık nedeniyle ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerin en aza indirilmesinde oldukça önemlidir. Bu nedenle gerek antrenmanlar gerekse de müsabakalarda sağlık personeli bulundurulması sporcu sağlığı açısından göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur.

Araştırmaya katılan futbolcuların yaklaşık olarak %41,3'ünün yaşadıkları spor sakatlıklarından birkaç gün sonra spor hayatlarına devam ettikleri tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulguya göre, araştırmaya katılan futbolcuların spor hayatlarını tehlikeye sokacak uzun süreli sakatlıklar yaşamadıkları söylenebilir. Araştırmaya katılan futbolcuların uyguladıkları antrenmanlarda ve karşılaştıkları müsabakalardaki mücadele gücünün düşük olmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim mücadele gücü yüksek liglerde özellikle erkek futbolcuların katıldığı karşılaşmalarda ve antrenmanlarda yaşanan sakatlıkların futbolcuları uzun süre sahalardan ayırdığı bilinmektedir. Ekstrand, Hagglund & Walden (2009) tarafından yapılan araştırmada Avrupa liglerinde yer alan takımlarda oynayan erkek futbolcularda spor sakatlıklarının boyutları değerlendirilmiştir. Araştırmada her futbolcunun bir sezon boyunca sakatlıklar nedeniyle yaklaşık olarak 37 gün sahalardan uzak kaldığı belirlenmiştir. Sezon süresi açısından ele alındığı zaman, her bir futbolcunun sezonun yaklaşık olarak %12'sinde sakatlıklara bağlı olarak sahalardan uzak kaldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan kadın futbolcuların spor hayatlarında uzun süreli sakatlıklar yaşamadıkları, en fazla sakatlığın ayak bileğinde meydana geldiği, sakatlıkların meydana gelmesinde yetersiz ısınma, takım arkadaşı veya rakip oyuncu müdahalesinin ön planda olduğu, karşılaşılan spor sakatlıklarının oynanan mevkilere göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulguların genel anlamda literatür ile paralellik gösterdiği görülmüştür. Kadın futbolcularda sakarlık yaygınlığını önlemek ve sakatlıklara neden olan risk faktörlerini en aza indirmek adına bu alanda yeni araştırmalar yapılması gerektiği düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

- Açak, M., & Karademir, T. (2012). İþitme engelli futbolcuların yaralanma insidansı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 52-60.
- Akdur, H., Polat, M. G., & Cıvıın, Ö. (2003). İstanbul spor kulüplerinde oynayan basketbol oyuncularının farklı yaş kategorilerinde sakatlık oranlarının ve sakatlık tiplerinin belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 24-28.
- Arslan, C., Gökhan, İ., & Aysan, H. A. (2011). Amatör sporcularda ısınma alışkanlığı ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Klinik ve Deneysel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 181-186.
- Aslan, C. S. (2012). *Dar alan oyunları ile interval koşu antrenman yöntemlerinin futbolcuların seçilmiş fiziksel fizyolojik ve teknik kapasiteleri üzerine etkilerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bavlı, Ö., & Kozanoğlu, E. (2008). Adolesan basketbolcularda mevkilere göre yaralanma türleri ve nedenleri. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(2), 77-80.
- Braham, R., Finch, C. F., McIntosh, A., & McCrory, P. (2004). Community level Australian Football: a profile of injuries. *Journal of Science And Medicine in Sport*, 7(1), 96-105.
- Bloomfield, J., Polman, R., & O'Donoghue, P. (2007). Physical demands of different positions in FA Premier League soccer. *Journal of Sports Science and Medicine*, 6, 63-70.
- Can, F., & Erden, Z. (2006). Kadın futbolcularda görülen yaralanma oranları: Bir pilot çalışma. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 17(1), 22-28.
- Dick, R., Ferrara, M. S., Agel, J., Courson, R., Marshall, S. W., Hanley, M. J., & Reifsteck, F. (2007). Descriptive epidemiology of collegiate men's football injuries: National Collegiate Athletic Association Injury Surveillance System, 1988-1989 through 2003-2004. *Journal of Athletic Training*, 42(2), 221-233.
- Di salvo, V., Baron, R., Tschan, H., Montero, F. J. C., Bachl, N., & Pigozzi, F. (2007). Performance characteristics according to playing position in elite soccer. *Int J Sports Med.*, 28, 222-227.
- Domene, A. M. (2013). Evaluation of movement and physiological demands of full-back and center-back soccer players using global positioning systems. *Journal of Human Sport & Exercise*, 8(4), 1015-1028.
- Eirale, C., Farooq, A., Smiley, F. A., Tol, J. L., & Chalabi, H. (2013). Epidemiology of football injuries in Asia: A prospective study in Qatar. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 16, 113-117.
- Ekstrand, J. (2008). Epidemiology of football injuries. *Science & Sports*, 23, 73-77.
- Ekstrand, J., Hagglund, M., & Walden, M. (2009). Injury incidence and injury patterns in professional football - the UEFA injury study. *British Journal of Sports Medicine*, <http://dx.doi.org/10.1136/bjism.2009.060582>
- Eniseler, N. (2010). *Bilimin ışığında futbol antrenmanı*. Birinci baskı. İzmir: Birleşik Matbaacılık.
- Gray, A. J., & Jenkins, D. G. (2010). Match analysis and the physiological demands of Australian football. *Sports Med.*, 40(4), 347-360.
- Hagglund, M., Walden, M., & Ekstrand, J. (2006). Previous injury as a risk factor for injury in elite football: a prospective study over two consecutive seasons. *British Journal of Sports Medicine*, (40), 767-772.
- Hekim, M., & Tokgöz, M. (2014, Mayıs). *Üniversite tenis oyuncularında tenise özgü spor sakatlıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. I. Uluslararası Spor Bilimleri Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Kılıç, B., Yücel, A.S., Gümüşdağ, H., Kartal, A., & Korkmaz, M. (2014). Spor yaralanmaları üst ekstremitte yaralanmaları kapsamında omuz yaralanmaları ve tedavi yöntemleri. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 4(12), 1-26.
- Koç, B. Ç., & Hekim, M. (2014, Mayıs). *Spor bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin spor yaşamları boyunca karşılaştıkları spor sakatlıklarının incelenmesi*. I. Uluslararası Spor Bilimleri Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Pedrinelli, A., da Cunha Filho, G. A. R., Thiele, E. S., & Kullak, O. P. (2013). Epidemiological study on professional football injuries during the 2011 Copa America, Argentina. *Revista Brasileira de Ortopedia*, 48(2), 131-136.
- Reilly, T., Drust, B., & Clarke, N. (2008). Muscle fatigue during football match-play. *Sports Med.*, 38(5), 357-367.
- Schwebel, D. C., Banaszek, M. M., & McDaniel, M. (2007). Brief report: Behavioral risk factors for youth soccer (football) injury. *Journal of Pediatric Psychology*, 32(4), 411-416.
- Walden, M., Hagglund, M., & Ekstrand, J. (2005). Injuries in Swedish elite football - a prospective study on injury definitions, risk for injury and injury pattern during 2001. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 15(2), 118-125.
- Walden, M., Hagglund, M., Werner, J., & Ekstrand, J. (2011). The epidemiology of anterior cruciate ligament injury in football (soccer): a review of the literature from a gender-related perspective. *Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy*, 19(1), 3-10.
- Uslu, B. (2006). Sporcularda baş, boyun ve bel sakatlıkları. *Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Sciences*, 2(27), 41-45.
- Yamaner, F., Gümüş, M., Güler, D., Güllü, E., & Kartal, A. (2011). Evaluation of injuries in professional turkish football players. *European Journal of General Medicine*, 8(2), 98-104.

EXTENDED ABSTRACT

Identification of sports disability and determination risk factors causing disability is very important in the prevention of sports injury (Braham et al., 2004; Yap et al., 2011). Personal injury or athletes in different sports in the literature were discussed there are many research corresponds to (Baker & Kral, 2008), research on developing female football in Turkey are limited. In this context, this research was made on women's football players disability types according to played positions and examination of the elements that cause disability.

To this research, in 2014-2015 football season, in the province of Ankara, 95 football players between the ages of 15-21 and playing as licensed player in a club joined voluntarily. 12 women football players in research were goalkeepers, 15 were defenders, 5 out of 16 were libero, 33 were midfield and 14 were strikers. Information on the characteristics of the players injury research to determine Baker and Kral (2008) developed by the survey. In this poll; it was intended to find sport of football injuries, causes and frequency, which body area was injured, periods of staying away from training and competition due to injury, staying away reasons connected with the environment, injury type, who opened the first treatment. In research, statistical analysis of the date obtained was conducted using SPSS 15.0 package program. Participants in the survey female soccer players according to their location, their duty sports compare One Way ANOVA analysis of injury.

According to positions of players participating in the survey frequency when comparing injury in the survey frequency when comparing injury, defensive and offensive line compared

to the ratio of the maximum injury as shown in the midfield player (18,9). On the basis of this result midfielder player when compared with other players enter the fray and more of the binary field was felt to be more physical effort spending effective. In Carter & Elliot (2006) study conducted by the women players it has been identified that maximum injury is seen among defenders (40.6%/25.2%). Yap et al., (2011) by an investigation of the sports injury of players according to position some differences have been identified.

Most injured body part in soccer player participants in the study was foot zone (%21.2). The closure of the maximum on the basis of disability from the living area of the foot, the most common limb in football training and competitions up to the foot of the external pulse district lies. In the literature, a lot of research done on most footballers sports injury have been found to be in the region of lower extremities (Ekstrand, Hagglund & Walden, 2009; Hagglund, Walden & Ekstrand, 2006; Walden, Hagglund & Ekstrand 2005; Ekstrand, 2008; Eirale et al., 2013; Pedrinelli et al., 2013). This is kapamya, a literature review of the findings of the survey show parallelism with the conclusion has been reached.

Maximum players who participated in the survey in training (30.5%) have been found to be exposed to disability. This conclusion was based on the density of the installation in training players who participated in the survey, high and the players who get in hard bilateral struggles. Besides, in higher injury rate of footballers in training rather than injury rates from events football-specific technical capacities and a low gaming experience are also considered effective.

The leading cause of injury of players participating in the study is lack of warming and other practice players have been determined to do is unconscious movements. In the literature on similar researches on athletes located in different sports, findings made on the athletes' injuries have shown an important effect of warming (Coach and physician, 2014; Baker and Kral, 2008). In this context, we have gold in wrestling practice to be protected from the players and should warm up before processing them from events (Faisal a K & Karia, 2012).

Participant football players in the survey of disability-causing elements are in an environment of competition and of the opposing players came to a foul. Sports like football and other similar research findings made on players of opposing teams also compete in the foul they often sport supports the opinion caused by injury (Baker and Kral, 2008). Dick et al., (2007) by an investigation by the football players during competition in position experiencing frequent collision in parallel, the increased probability of injury are the players.

It was determined that after the sport injuries experienced by players the first medical attention was given by medical staff (45.2%) In a similar study by Faisal a k and Karim (2012) on footballers, a conclusion was reached that first intervention on football players was made by health personnel (61.9%). In this context, it is seen that this study points to the parallels with the literature.

Out of participant players in the survey 41.3% were determined to continue their sports career a few days after the sports injury. According to this conclusion it can be said that players participating in the study don't experience long term disability to endanger their sports life. It is thought that low power struggle in trainings and matches of players participating in the study is effective in the emergence of this result. Indeed, in high struggle power leagues, particularly in matches and trainings where male soccer players participate in, injuries keep players away from field for a long time. In an investigation by Ekstrand, Hagglund & Walden

(2009), dimensions of sports injury in men's football (soccer) players playing in European League was assessed. Study determined each player stay out of action for approximately 37 days throughout a season due to injuries. Taken in terms of the duration of the season, each player remains out of the action throughout the 12% of the season because of the injuries.

As a result, it was identified that women player participants in the study don't experience long term injuries in sports life span, the maximum injury occurs in the ankle, in the occurrence of injuries insufficient warming, teammate or opponent intervention is at the forefront, in sport injuries some differences are seen according to played positions. The research findings show parallelism with the literature in general. New research needs to be done in this field on behalf of avoiding the prevalence of injury and minimizing risk factors causing injury in women football players.

SPOR TURİZMİ AÇISINDAN TÜRKİYE’NİN KIŞ SPORLARINDAKİ POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

THE EVALUATION OF POTENTIAL WINTER SPORTS IN TURKEY IN TERMS OF SPORTS TOURISM

¹Vedat CİMİLLİ*, ²Öner GÜLBAHÇE, ³Seval ŞAFAK

¹Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Erzurum,
Türkiye

³Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Yozgat, Türkiye

*vedatcimilli@hotmail.com

ÖZET

Spor turizmi dünyanın birçok ülkesinde gelişmekte olan ekonomik bir faaliyet alanıdır. Bazı ülkeler spor turizmi sayesinde ciddi ekonomik gelirler elde etmektedirler. Spor turizmi içerisinde yer alan birçok spor faaliyeti bulunmaktadır. Bunlardan birisi de kış sporlarıdır. Kış sporları bazı ülkelerin temel gelir kaynaklarının başında gelmektedir. Bunun yanında kış sporlarına yönelik olarak gerçekleştirilen uluslararası spor etkinlikleri bölgelerin kış turizmi açısından tanıtımlarına katkı sağlamaktadır. Türkiye’de de kış turizmi son yıllarda ciddi bir gelişme göstermiştir. Ancak bazı kış turizmi bölgelerine yapılan yatırımların düşük olması ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olması Türkiye’nin kış turizmindeki gelişimini engellemektedir. Yapılan bu araştırmada, Türkiye’nin sahip olduğu kış turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Spor, turizm, kış sporları

ABSTRACT

Sports tourism is an economic sector which is developing in lots of countries in the world. Some countries have serious income by means of the sports tourism. Lots of sports activities are included in sports tourism. One of them is winter sports. Winter sports are the principal income of some countries. Besides, international sports activities for winter sports contribute to the introduction of the regions in winter tourism. In recent years, winter sports have considerably developed in Turkey. However, investment which is lower in some winter tourism regions and promotional activities are not enough. Thus, winter sports in Turkey are restrained. The aim of this study was the evaluation of the potential winter sports in Turkey.

Keywords: Sport, tourism, winter sports

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Turizmin tarihsel gelişim süreçleri incelendiği zaman, insanların geçmiş dönemlerde gerçekleştirdikleri coğrafi keşifler, savaşlar, fetih hareketleri, dinsel güçler nedeniyle farklı yerleri gezip görme isteği, bu amaçları gerçekleştirmek için ikamet ettikleri yerlerden ayrılarak başka yerleşim yerlerine gitmeleri ilk turizm faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir (Akat, 2008). İnsanların gerçekleştirdikleri ilk turizm faaliyetleri görülmeyen ve bilinmeyen yerleri görme ya da öğrenme içgüdüleri ile ortaya çıkmıştır (Çulha, 2008). Turizm faaliyetleri zaman içerisinde dünya genelinde gelişmiş ve ülkelerin en önemli gelir kaynaklarından birisi haline gelmiştir. Özellikle II. Dünya savaşı sonrasında turizm faaliyetlerinin birçok ülkenin önemli bir gelir kapısı haline geldiği belirtilmektedir (Çetinkaya, 2014). Türkiye’de de 1980 sonrası dönemde ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan dışa açılmaya paralel olarak turizm yatırımlarında artış meydana gelmiş ve turizmin gelişme hızı artmıştır (Zengin, 2010).

Turizm faaliyetleri hem küresel yakınlaşmaya hem de bölgesel açıdan ekonomik gelişmeye

katkı sağlayan birer olgu olarak değerlendirilmektedir (Özgen, 2010). Son yıllarda Türkiye’de dahil olmak üzere birçok ülke turizm gelirlerini arttırmak için alternatif turizm seçenekleri oluşturmaya başlamıştır (Uluslan & Batman, 2010). Alternatif turizm seçeneklerinin arttırılması ülkelerin turizmden aldıkları payın da artmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle alternatif turizm seçeneklerinin geliştiren ülkelerin turizm alanında diğer rakip ülkelere karşı önemli bir avantaj sağlayacağı belirtilmektedir. Alternatif turizm faaliyetleri turistik ürün çeşitliliğinin arttırılmasını ifade etmektedir. Kongre turizmi, macera turizmi, kültür turizmi, termal turizm ve gençlik turizmi alternatif turizm kapsamına girmektedir (Öztürk & Yazıcıoğlu, 2002). Son yıllarda kitle turizmi ve alternatif turizm içerisindeki yoğun olarak ilgi duyulan diğer bir alan spor turizmidir (Soyak, 2013; Akın, 2015).

Kökene eski Yunan’da antik olimpiyatlara katılım için yapılan seyahatlere kadar uzanan spor turizmi (Yıldız ve Çekiç, 2015) gerçekleştirildiği bölgeye farklı biçimlerde ekonomik katkılar sağlamakta (Zengin, 2010) olup, aynı zamanda bölgenin tanıtımına destek olmaktadır. Örneğin; futbol takımları sezon öncesi ya da sezon arası dönemlerde kamp amaçlı turistik seyahatlere çıkmaktadırlar. Futbol takımlarının katıldıkları hazırlık maçları ulusal ve uluslararası birçok basın kuruluşu tarafından takip edilmektedir. Bu durum, bölgenin ve bölgedeki konaklama tesislerinin reklamının yapılmasına katkı sağlamaktadır. Söz konusu maç yayınları futbol takımlarının bir miktar maddi kazanç sağlamalarına destek olmaktadır. Konaklama tesislerine yeterli müşteri gelmeyen kış dönemlerinde futbol kulüplerinin kamp amacıyla konaklama işletmelerine gelmeleri otellerin kış döneminde de yüksek sayıda personel çalıştırmalarına neden olmaktadır. Bu durum, konaklama işletmelerinin turizm sezonu dışında kalan dönemlerde de istihdama katkı sağlamalarına zemin hazırlamaktadır (Demir & Demir, 2004).

Dünyada spor turizmi uzun yıllardır geniş bir perspektiften ele alınırken, Türkiye’de spor turizminin yeni gelişmekte olduğu belirtilmektedir. Türkiye’nin spor turizminin büyük bir potansiyele sahip olduğu göz önünde bulundurulduğu zaman, spor turizmüne yönelik alanların turizme kazandırılması oldukça önemlidir. Türkiye’de özellikle 1980 sonrasında spor turizmüne yapılan yatırımların arttığı görülmektedir. Bu durum, spor turizminin sektör içerisinde önemli bir pozisyona gelmesine katkı sağlamıştır (Bektaş, 2010). Türkiye’de spor turizmi üzerine gerçekleştirilen büyük organizasyonlar da spor turizminin gelişmesine destek olmuştur (Koçan, 2007).

Türkiye’de spor turizmi alanındaki gelişmelerin büyük bir bölümü kış turizminde gerçekleşmektedir. Türkiye’nin sahip olduğu coğrafi özellikler ve iklim koşulları birçok bölgede kış turizmüne uygun alanlar oluşmasına katkı sağlamıştır. Ancak Türkiye’de kış turizmi alanında yapılan tanıtımların sınırlı olduğu, özellikle gelişmekte olan kayak merkezlerinin büyük bir bölümünün turistler tarafından yeterince bilinmediği ifade edilmektedir. Yapılan bu araştırmada Türkiye’nin kış turizminde sahip olduğu potansiyelin ve gelişmekte olan kış turizmi merkezlerinin genel özelliklerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Turizm Kavramı

Oldukça eski bir kavram olan turizm sözcüğünün kökeni Latince “tornus” kökünden türemiş olup, çevreyi dolaşmak, dönmek ve geri gelmek anlamlarına gelmektedir. Burada ifade edilen sözcüklerden de anlaşıldığı gibi turizmin temelinde hareket etmek ve geri dönmek eylemleri bulunmaktadır. Bu nedenle turizm faaliyetlerinin temelinde gidilen yerde tamamen kalma düşüncesi yatmamaktadır. Dünya genelinde turizm alanında sıklıkla kullanılan “tour” ve “touring” sözcükleri de “tornus” kökünden türemiştir (Usta, 2009).

Turizm, insanların farklı nedenlerle sürekli olarak ikamet ettikleri yerleşim yerinin dışına çıktıkları, genellikle kazanç sağlayan geçici veya sürekli faaliyetlerde bulunmamak ve gidilen yere yerleşmemek koşuluyla gerçekleştirilen konaklama eylemleridir. İnsanlar tarih boyunca sürekli seyahat etmek zorunda kalmışlar, bu durum turizmin tarihin her noktasında görülmesine katkı sağlamıştır. Modern yaşamda haberleşme ve ulaşım ağları ile sanayinin gelişmesi, insanların refah düzeylerinin artması, kişi başına düşen gelir oranının ve insanların sahip oldukları boş zaman diliminin artması turizmin farklı boyutlar kazanmasına zemin hazırlamıştır (Yalçın, 2006). Günümüzde insanların turizme katılma nedenleri göz önünde bulundurulduğu zaman, turizmin boyutlarının hangi düzeyde farklılıklar kazandığı daha rahat anlaşılmaktadır. Dünya Turizm Örgütü tarafından hazırlanan raporda, turizm faaliyetleri içerisinde insanların en fazla yöneldikleri turizmin kültür, eğlence ve tatil amaçlı turizm faaliyetleri (%51) olduğu belirtilmiştir. Aynı raporda iş ve mesleki amaçla gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin %15, akraba ve arkadaş ziyaret turizminin, sağlık turizmi ile din ve hac turizminin %27 düzeyinde olduğu vurgulanmıştır (Acar ve ark., 2012).

Turizm, tarıma dayalı ekonomilerde tarımda meydana gelen düşüşlere paralel olarak önemli bir sektör haline gelmiştir. Bu yönü ile turizm faaliyetleri hem yerel anlamda döviz girdilerini arttırmış hem de yerel ekonomilerin kalkınmasına katkı sağlamıştır. Bunun yanında turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği bölgelerde geçici bir süreliğine de olsa (mevsimlik) istihdam oranları artmıştır. Söz konusu faydalarının yanında turizm sektörü uluslararası alanda yaşanan birçok ekonomik krize rağmen büyümeyi başarmıştır. Yapılan araştırmalarda turizmin 21. Yüzyılda da söz konusu büyüme ve gelişmeyi sürdüreceği belirtilmektedir (Yanardağ & Avcı, 2012).

Turizm faaliyetleri hizmet sektörü kapsamında değerlendirilmektedir. Hizmet sektörü olduğu için turizmde üretilen hizmetlerin tüketimi de eş zamanlı olmaktadır. Diğer bir ifade ile turizmde müşteriler aldıkları mal ve hizmeti anında tüketmektedirler (Karakaya, 2009). Bu özelliği nedeniyle turizm işletmelerinde sunulan hizmetlerde müşteri memnuniyeti önemli bir husus olarak ortaya çıkmaktadır.

Spor Turizmi Kavramı

Spor ve turizm olguları birbirini tamamlayan olgular olarak değerlendirilmektedir (Akın, 2015). Ulusal ve uluslararası spor etkinliklerini içeren organizasyonlar ile spor ile ilgili turlar ve şampiyonalar spor turizmini meydana getirmektedir (Bektaş, 2010). Spor kulüplerinin hazırlık kampı amacıyla yurt dışına çıkmaları da spor turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Koca ve ark., 2007). Spor turizminde üç faktörün ön plana çıktığı belirtilmektedir. Bu faktörler; spor oyunlarına aktif olarak katılmak, spor faaliyetlerine katılanları desteklemek ve faaliyetlerin gerçekleştiği mekânları ziyaret etmektir. Bu kapsamda spor turizmine katılacak kişilere yönelik faaliyetler üç farklı biçimde gerçekleşmektedir. Bunlar; aktif olarak spor faaliyetlerine katılan kişilere yönelik turizm faaliyetleri, doğrudan spor faaliyetlerine katılmayan, ancak spor faaliyetlerini izlemeye gelen seyircilere yönelik turizm faaliyetleri ve aktif sporcu olmadan spor faaliyetlerine katılmak isteyen bireylere yönelik turizm faaliyetleridir (Öztürk & Yazıcıoğlu, 2002).

Spor turizmi, sporla ilişkili serbest zaman etkinliklerini de kapsamaktadır (Bektaş, 2010). Bu kapsamda insanların rekreasyon amaçlı katıldıkları birçok etkinlik turizm kapsamında ele alınmaktadır (Karaküçük, 2008). Özellikle spor amaçlı rekreasyon faaliyetlerinin büyük bir bölümü turistik etkinlik olarak gerçekleştirilmektedir. Rekreasyon ile turizmin etkileşim içerisinde olduğu bazı durumlar aşağıda sunulmuştur;

- Hem turizm hem de rekreasyon etkinliklerinde bazı doğal ve beşeri değerler (kültürel değerler, tarihi eserler vb.) kaynak olarak kullanılmaktadır.
- Bir ülkede insanların rekreasyon etkinliklerine yönelmeleri turistik rekreasyon etkinliklerini arttırmaktadır. Bu durum, bölgede iç turizmin gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- Sportif rekreasyon etkinlikleri ve rekreasyon alanları turistik ürünlerin bir halkasını oluşturmaktadır.
- Rekreasyon alanları ve rekreasyon hizmeti veren işletmeler turistlerin boş zamanlarını değerlendirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle rekreatif etkinlikler ve bölgedeki rekreasyon alanları turistik ürünlerin cazibesini arttırmakta ve turistlerin konaklama sürelerini uzatmaktadır (Hazar, 2003).

Spor turizminde bölgenin sahip olduğu fiziksel ve coğrafi özelliklerin büyük bir önemi vardır. Türkiye’de spor turizmine yönelik faaliyetlerin genellikle Ege ve Akdeniz bölgelerinde bulunan turistik alanlarda gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bölgelerde spor turizmine yönelik olarak rafting, kano, yamaç paraşütü, jip ile safari turları, dağ bisikleti ve trekking turları gibi doğa sporlarının yapıldığı belirtilmektedir (Bektaş, 2010). Spor turizmi yapılan bölgelerin sahip oldukları fiziksel özellikler profesyonel spor kulüplerinin yöneldikleri turistik faaliyetlerde de oldukça önemlidir. Özellikle spor kulüplerinin gereksinimlerine cevap verebilen bölgeler spor kulüpleri için önemli birer tercih nedeni durumundadır. Örneğin; bir futbol kulübü hazırlık kampı amacı ile gittiği turizm bölgesinde aşağıdaki özelliklerin bulunmasını beklemektedir;

- Bölgenin havalimanı veya diğer uygun yollar ile ulaşımının kolay olması,
- Ormanlık alan içerisinde antrenman yapmaya elverişli alanlar bulunması,
- Bölgede antrenman yapmaya uygun koşu parkuru bulunması,
- Bölgede yeterli emniyet önlemlerinin alınmış olması,
- Antrenman sahaları ile konaklama tesislerinin alternatiflerinin bulunması,
- Bölgede sporcular için gerekli özel gıdaların sağlanabileceği noktalar bulunması (Demir & Demir, 2004).

Dünyanın birçok ülkesinde spor turizmi kapsamında gerçekleştirilen birçok etkinlik ciddi düzeyde turisti bölgeye çekmektedir. Hatta bazı ülkelerdeki spor turizmi faaliyetleri dünya çapında popüler hale gelmiş ve bölge ile özdeşleşmiştir. Özellikle Amerika, Japonya, Kanada ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde kırsal turizm oldukça gelişmiş, bu bölgelerde spor turizmine yönelik birçok faaliyet yürütülmektedir. Amerika’da atlı turizm, kano ve kanyon turizmi, Yeni Zelanda’da dağ bisikleti, trekking ve dağcılık, Japonya’da balıkçılık ve atlı geziler, Kanada’da ise kayak, kanyon turizmi ve kano gibi spor etkinlikleri spor turizmi içinde büyük bir paya sahiptir. Söz konusu ülkelerde gerçekleştirilen spor turizmi faaliyetleri kırsal bölgelerin dünyaya açılmalarına katkı sağlamaktadır (Bektaş, 2010).

Türkiye’nin Kış Turizmindeki Potansiyeli

Kayak merkezlerinin farklı bölgelerden gelen turistler tarafından ziyaret edilmesi spor turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Koca, Zaman & Coşkun, 2007; Gündoğdu & Deveci, 2008). Spor turizmi içerisinde önemli bir yere sahip olan kış turizmi konusunda Türkiye’nin önemli merkezlere sahip olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de kış sporlarına yönelik turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi adına Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen eylem planları bulunmaktadır (Kılıçarslan, 2008). Türkiye

coğrafyası, kış turizmi bakımından büyük bir potansiyele sahiptir. TÜİK verilerine göre ülkemizde 1000 metreden yüksek 435 adet dağ bulunmaktadır. Türkiye’de Doğu Anadolu bölgesi başta olmak üzere birçok bölgede büyük bir kış turizmi potansiyeli vardır. Doğu Anadolu Bölgesi Türkiye’deki en engebeli ve en yüksek bölgedir. Ortalama yükseklik 2000 metrenin üzerindedir. Bölgenin temel yer şekillerini tekdağlar, sıradağlar, sönmüş volkanlar ve yüksek ovalar bölgenin yer şekillerini oluşturmaktadır. Palandöken ve Bingöl Dağları, Munzur Dağları, Allahüekber Dağları, Erzurum-Kars Platosu bölgeyi kaplamaktadır. Türkiye’nin en yüksek dağı olan Ağrı dağı da bu bölgede yer almaktadır (Türkdoğdu, 2010). Türkiye’nin önemli kış turizm merkezlerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Palandöken: Türkiye’de kış sporları içerisindeki en önemli merkezlerden birisi Erzurum ilidir. Erzurum ilinde yer alan Palandöken Dağı gerek ulusal gerekse de uluslararası alanda birçok sporcunun kamp merkezi konumundadır. Palandöken’in kış turizmi açısından önemli bir merkez olması bölgede yer alan konaklama işletmelerinin sayılarının ve müşteri kapasitelerinin de artmasına katkı sağlamıştır. Palandöken’in Erzurum iline dönük olan kuzey yamaçlarında yer alan konaklama tesislerinin toplam yatak kapasiteleri 3000 civarındadır (Koca, Zaman & Coşkun, 2007). Palandöken dağının yüksekliği 2000-3176 m aralığındadır (Türkdoğdu, 2010). Palandöken’de alp disiplini kolayca uygulanmakta olup, kar kalitesi, uzun ve geniş pist özellikleri sporcuların önemli tercih nedenleri arasında gelmektedir. Palandöken dağlarının üzerinde yer alan ve şehir merkezine 5 km uzaklıkta bulunan Ejder tepesi ve çevresinde yılda yaklaşık olarak 150 gün boyunca (Ekim-Mayıs) kar kaplı olmaktadır. Özellikle Aralık-Mayıs aralığında bölgede kar kalınlığı 2-3 m civarında olmakta ve bu dönemde pist kayak faaliyetleri için elverişlidir (Elmaz, Akkuş & Cengiz, 2013). Erzurum ilinde bulunan diğer bir kayak sahası il merkezinden 20 km uzaklıktaki Konaklı kayan pistidir. Palandöken dağlarının batı uzantıları ve kuzey eteklerinde yer alan bu bölgeye 2011 yılında 25. Dünya Üniversite Kış Oyunları için hazırlanmıştır. Bölgede Aralık ayının başlangıcından Mart ayının sonuna kadar yaklaşık olarak 4 ay boyunca kayak yapılmaktadır. Bölgede suni kar ile pistlerin karla kaplanması da mümkün olduğu için bazen bölgede Nisan ayı sonuna kadar kayak yapılabilir (Altaş, Çavuş & Zaman, 2015).

Kartalkaya: Türkiye’de kış turizmine önemli katkılar sağlayan diğer bir merkez Kartalkaya’dır. Kartalkaya kayak merkezi Batı Karadeniz bölgesinde yer almakta olup, Bolu il merkezinin güney-doğusunda Köroğlu dağları üzerinde bulunmaktadır. Alp kayağı, tur kayağı ve kayaklı koşu için uygun alanlara sahiptir. Ormanlık alanlarla kaplı olan bölgede yarı ılıman bir iklim hüküm sürmektedir. Kartalkaya’da iki adet konaklama tesisi bulunmakta olup, bu tesisler 1005 kişilik yatak kapasitesine sahiptir. Kartalkaya’da 6 adet teleski, 2 adet telesiyej ve 3 adet baby lift olmak üzere 11 mekanik tesiste toplam taşıma kapasitesi 6000 kişi/saattir. Toplam 12 adet pist bulunan merkezde pistlerin toplam uzunluğu 20 km civarındadır (Türkdoğdu, 2010). Bölgenin kayak yapılan bilen alanlarının yükseltisi 1850-2200 m yükseklik kuşağında bulunmakta olup, kayak sezonunda bazı bölgelerde kar yüksekliği 3 metreye kadar ulaşmaktadır (www.kartalkaya.org).

Davraz: Isparta ilinde bulunan Davraz kayak merkezi Toros Dağları’nın batı bölümünde yer alan ve Isparta il merkezine 26 km uzaklıkta olan bir bölgedir (Ceylan & Demirkaya, 2007). Davraz kayak merkezinin bulunduğu dağ 1995 yılında Kış Sporları Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Turizm merkezinin bulunduğu Davraz dağının yüksekliği 2637 metredir. Bölge karasal iklim özelliklerine sahip olup, kayak mevsimi Aralık- Nisan aylarını kapsamaktadır. Bölgede sezon boyunca kar kalınlığı 50-200 m arasında değişmektedir (Türkdoğdu, 2010). Isparta Davraz kayak merkezi her seviyede kayak sporcusuna hitap eden, coğrafi yapısı kayak için uygun merkezlerin başında gelmektedir. Kış boyunca şehir merkezinden ulaşım asfalttan

sağlanmakta olup, şehir ile kayak merkezindeki ulaşım hiçbir zaman aksamamaktadır. Son yıllarda bölge sadece yerli turistlerin değil, aynı zamanda Avrupa, Ukrayna, Rusya ve Ortadoğu ülkelerinden gelen turistlerin de dikkatini çekmektedir. Kayak merkezinde bir saat içerisinde 1000 kişi taşıma kapasitesi olan 1211 metre uzunluğunda ve saatte 800 kişi taşıyabilen 936 metre uzunluğunda 2 adet telesiyej bulunmaktadır. bunların yanında saatte 800 kişi taşıyabilen 624 metre uzunluğunda teleski ve 300'er metre uzunluklarında iki adevy babylift bulunmaktadır. Bölgede turistlerin kayak için kullanabilecekleri parkur yaklaşık olarak 8-10 km aralığında olup, bölgede çığ düşme riski bulunmaması turistleri bu bölgeye çeken temel unsurlar arasında yer almaktadır (T.C. Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2011).

Erciyes: Erciyes 1989 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kış sporları için turizm merkezi ilan edilmiştir. Orta Anadolu'nun en yüksek zirvesi olan Erciyes Dağı (3916 m) Kayseri'nin 25 km güneyinde yer almaktadır. Sönmüş bir volkan olan dağı olan Erciyes dağının yüksek kesimleri yıl boyu karlarla örtülüdür. Erciyes dağının kuzey bölgesinde 1 km uzunluğunda dağ buzulu mevcuttur. Kayak merkezi dağın kuzey yamaçlarındaki Tekir Yaylası bölgesinde konumlanmıştır. Erciyes kış turizm merkezi olmasının yanında, dağcılık sporu açısından da Türkiye'nin önemli dağlarından birisidir. Merkezin kayak alanları 2200-3100 m yükseklikler arasında bulunmaktadır. Kasım-Nisan ayları arasındaki dönem kayak için en uygun zaman olmakla beraber, normal kış koşullarında kar kalınlığı 2 metreyi bulmaktadır. Merkezdeki kar genellikle kar toz kar niteliğindedir. Erciyes kayak merkezi Yaz kayağı, Tur Kayağı ve Helikopter kayağı yapılmasına uygundur (Türkdoğdu, 2010).

Uludağ: Bursa il sınırları içerisinde bulunan Uludağ Türkiye'nin en önemli kış turizm merkezilerinden birisidir. Yükseltinin 1750-2435 metre aralığında olduğu Uludağ kayak merkezinin zirvesi 2543 metredir. Türkiye Kayak Federasyonu verilerine göre bölgede alp disiplini, cross country ve snowboard yapılabilen toplam 11 pist yer almaktadır. Kayak yapılan pistler geniş olmalarının yanında kayak yapılabilecek elverişliliğe de sahiptirler. Bu nedenle Uludağ'ın birçok yerinde kayak yapabilmek mümkündür. Teknik ekipmanlar açısından ele alındığı zaman, bölgede 7 adet telesiyej, 13 adet liftin, 6 adet telesikin ve 7 adet T bar bulunmaktadır. Bölgede yer alan en uzun pist 2 km uzunluğunda olup, bölgedeki en uzun telesiyej hattı 1,7 km uzunluğundadır. Kayak merkezindeki pistlerin toplam uzunluğu 25 kilometredir. Bölgede 24 saat açık acil yardım merkezi ve 1 adet mobil klinik yer almaktadır (<http://www.tkf.org.tr>).

Sarıkamış: Türkiye'de coğrafi özellikleri ve iklim yapısı göz önünde bulundurulduğu zaman kış turizmi açısından elverişli diğer bir bölge Sarıkamış'tır (Aydın, 2007). Sarıkamış kayak merkezi ülkemizin gelecek vadeden kış turizmi merkezleri arasında yer almaktadır. Bölgenin yaklaşık olarak 8 ay boyunca karla kaplı olması kış turizmi açısından önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Bölge sarıçam ormanları ile kaplı olmak üzere 2200-2900 metre yüksekliğe sahip plato üzerine kurulmuştur. Kayak merkezinin psti rüzgara karşı koruma altına alınmış olup, saatte 2400 kişi taşıma kapasitesine sahip telesiyej sistemi ile bölge Türkiye'nin en büyük kayak merkezi olma özelliğine sahiptir. Bölgede farklı özelliklere sahip 8 kayak pisti bulunmaktadır. Bölgede 50 km uzunluğunda cross country pisti bulunmakta olup, pistin 5 kilometrelik bölümü Uluslararası Kayak Federasyonu tarafından tescillenmiştir (Baki, 2008). Bölgede Sarıkamış ilçesi merkezine 2 km uzaklıkta Bayraktepe kayak merkezi yer almaktadır. Yüksekliği 2634 metre olan bölgede konaklama işletmeleri 2150 metrede yer almaktadır. Bu bölgede alp disiplinine yönelik 7, kuzey disiplinine yönelik ise 1 adet kayak pisti bulunmaktadır. Bölgede aralık ayından itibaren 4 ay boyunca kayak yapılabilmektedir (Demir & Alım, 2016).

Diğer Kış Turizmi Merkezleri: Türkiye’de yaklaşık olarak 100 gün boyunca kayak yapma imkânı sağlayan diğer bir merkez Saklıkent’tir. Saklıkent kayak merkezi Antalya il merkezinin 53 km kuzeybatısında, bakırlı dağının doğu yamacında yer almaktadır. Bölgenin yüksekliği 1970 metredir. Bölgede aralık ayı ortalarından mart ayı ortalarına kadar kayak yapılabilir. Saklıkent kayak merkezi Türkiye’nin enlem olarak en güney bölgesinde kalan merkezdir. Bölgenin turistik açıdan az gelişmiş olduğu belirtilmekte olup, bölgenin gelişmemesinde tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olması yatmaktadır (Doğanay & Zaman, 2002). Türkiye’de küçük çaplı diğer birçok elverişli bölgenin de yeterli tanıtımı yapılmadığı için kış turizmine kazandırılmadığı bilinmektedir. Bu bölgelerden birisi de Hazar Baba kayak merkezidir. Elazığ ilinin güneydoğusunda bulunan kayak merkezi Hazar Baba Dağı’nın Hazar Gölü’ne bakan yamacında yer almaktadır. Bölgenin yüksekliği 1800-2000 metre civarındadır. Bölge Ocak ayının başından itibaren 75-90 gün boyunca kayak yapmaya elverişli olup, bölgeye 8-15 km uzaklıklarda turistlerin konaklama gereksinimlerini karşılayacak düzeyde konaklama tesisi bulunmaktadır (Boyraz ve Özdemir, 2005).

Türkiye’de Ankara’nın doğusunda kalan Anadolu bölümünde kış turizmi potansiyelinin yüksek olduğu bilinmektedir. Bu bölgede uzun yıllardır kış turizmi faaliyetlerinin sürdürüldüğü merkezlerin başında Yıldırım Akbulut kayak merkezi gelmektedir. Kayak merkezi bölgenin kış turizmindeki potansiyelini değerlendirebilmek için 1988 yılında Refahiye ilçesinin yaklaşık olarak 20 km doğusuna kurulmuştur. Bölge hem iklim elverişliliği hem de zeminin uzun süre karla kaplı olmasından dolayı kış turizmine en elverişli bölgelerin başında gelmektedir. Bölgede teleski istasyonu, teleski hattı ve turistlerin konaklaması için bir adet otel bulunmaktadır (Şahin & Yazıcı, 2004).

Sonuç

Türkiye’nin kış turizminde önemli bir merkez olduğu görülmektedir. Bazı kış turizmi merkezlerinin uluslararası standartlarda olduğu, buna paralel olarak büyük kayak merkezlerinin yurt dışından da turistlerin ilgisini çektiği belirtilmektedir. Bu durum, Türkiye’nin kış turizminden elde edeceği ekonomik gelirlerin artması, kış turizmi bölgelerinin ekonomik açıdan güçlenmesi ve bölgesel istihdamın artırılması için önemli bir husustur. Türkiye’nin kış turizminde sahip olduğu potansiyel yüksek olmasına rağmen, söz konusu potansiyelin verimli bir biçimde kullanılmadığı görülmektedir. Bunun temelinde kış turizmine yönelik yatırım ve tanıtımların yetersiz olması yatmaktadır. Özellikle küçük çaplı ve gelişmekte olan kayak merkezlerine yönelik yatırımlar ve tanıtım faaliyetleri oldukça düşüktür. Bu durum, gelişmekte olan kayak merkezlerinden verimli bir biçimde yararlanmayı engellemektedir. Bu nedenle mevcut kış turizmi merkezlerinin yanında gelişmekte olan küçük çaplı kış turizmi merkezlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara gereksinim vardır. Türkiye’de kış turizmi üzerine gerçekleştirilen spor etkinliklerinin başında kayak sporunun geldiği görülmektedir. Kayak sporu kış turizmi merkezlerine birçok turist çekmektedir. Ancak dünyada kayak dışında gelişmekte olan birçok kış sporu bulunmaktadır. Bu kapsamda ülkemizdeki kış turizmi merkezlerine gelen turist sayılarının artırılması için kış turizminde ürün çeşitlendirilmesine gidilmesi oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Acar, M., Demirbaş, D., Gedik, İ., & İlter, H.K. (2012). *Alternatif turizm gelişimi: termal tesis yatırım analizi ve fizibilite raporu projesi sonuç raporu*. Ankara: Rekabet Araştırmaları Merkezi.
- Akat, Ö. (2008). *Pazarlama ağırlıklı turizm işletmeciliği*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

- Akın, A. (2015). Spor turizminin etkileri üzerine bir alan araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(2), 20-30.
- Altaş, N. T., Çavuş, A., & Zaman, N. (2015). Türkiye'nin kış turizmi koridorunda yeni bir kış turizm merkezi: konaklı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 345-365.
- Aydın, A. D. (2007). Sarıkamış'ın kış sporları turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(6), 203-209.
- Baki, Ü. (2008). *Sürdürülebilir kalkınma kapsamında kars ilinin ekonomik kaynaklarının değerlendirilmesi: Turizm sektörü örneği*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Bektaş, F. (2010). *Kaçkar Havzası trekking parkurlarının spor turizmi bakımından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boyras, Z., & Özdemir, M. A. (2005). Gelişmekte olan bir kış turizm merkezi (Elazığ) Hazar Baba. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(13), 253-272.
- Ceylan, S., & Demirkaya, H. (2007). Davraz Dağı'nın turizm potansiyeli ve sorunlarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27-43.
- Çetinkaya, G. (2014). Bir macera turizmi etkinliği olarak kaya tırmanış sporu ve Antalya-Geyikbayırı'nın potansiyeli. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31), 83-100.
- Çulha, O. (2008). Kültür turizmi kapsamında destekleyici turistik ürün olarak deve güreşi festivalleri üzerine bir alan çalışması. *Journal of Yasar University*, 3(12), 1827-1852.
- Demir, M., & Alım, M. (2016). Sarıkamış Bayraktepe (Cıbıltepe) kış sporları ve turizmi merkezine ait coğrafi bir değerlendirme. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 33, 241-275.
- Demir, M., & Demir, Ş. Ş. (2004). Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında futbol turizmi: Antalya bölgesinde bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 94-116.
- Doğanay, H., & Zaman, S. (2002). Antalya'da az tanınan bir kış turizm merkezi: Saklıkent. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7(8), 149-162.
- Elmas, B., Akkuş, Ç., & Cengiz, G. (2013). Erzurum ili temel destekleyici turistik ürün çeşitlerinin değerlendirilmesi. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 84-109.
- Gündoğdu, C., & Devecioğlu, S. (2008). Spor Hizmetlerinin Genel Ekonomi Çerçevesinde Görünümü. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 117-124.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve animasyon*. Ankara: Detay yayıncılık.
- T.C. Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2011). *Isparta Davraz dağı – Karlıyayla kış sporları turizm merkezi*. Isparta: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Karakaya, K. (2009). *Konaklama hizmetlerinde hizmet kalitesinin ölçümü üzerine bir uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon*. Ankara: Gazi kitabevi.
- Kılıçarslan, N. (2008). *Spor turizmi ve uluslararası spor organizasyonlarının turizme etkisi: 2011 Erzurum üniversite kış oyunları*. Uzmanlık tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Koca, H., Zaman, S., & Coşkun, O. (2007). Erzurum'un spor-kamp turizmi potansiyeli. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18, 205-224.
- Koçan, N. (2007). Geleneksel sporlarımızdan ciritin rekreasyon amacı ile günümüze uyarlanması. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 31-39.
- Özgen, N. (2010). Doğu Anadolu Bölgesi'nin doğal turizm potansiyelinin belirlenmesi ve planlamaya yönelik öneriler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1407-1438.

- Öztürk, Y., & Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Soyak, M. (2013). Uluslararası turizmde son eğilimler ve Türkiye’de turizm politikalarının evrimi. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4, 1-18.
- Şahin, İ. F., & Yazıcı, H. (2004). Coğrafi Bir Tanıtım: Erzincan Yıldırım Akbulut Kayak Turizm Merkezi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(12), 325-344.
- Türkdoğdu, E. (2010). *Türkiye'nin geliştirilebilir bölgesel kış turizmi potansiyeli: Avrupa'nın bölgesel kış turizmi merkezleri ile Türkiye'nin bölgesel kış turizmi potansiyelinin karşılaştırılması*. Uzmanlık tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Uluslan, Y., & Batman, O. (2010). Alternatif turizm çeşitlerinin konya turizmine etkisi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 243-260.
- Usta, Ö. (2009). Turizm: Genel ve yapısal yaklaşım. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yanardağ, M. Ö., & Avcı, M. (2012). Turizm sektöründe istihdam sorunları: Marmaris, Fethiye, Bodrum ilçeleri üzerine ampirik bir inceleme. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 39-62.
- Yıldız, Z., & Çekiç, S. (2015). Sport Tourism and its History and Contribution of Olympic Games to Touristic Promotion. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4, 326-337.
- Zengin, B. (2010). Turizm sektörünün Türkiye ekonomisine reel ve moneter etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1), 102-126.
- <http://www.kartalkaya.org/> Erişim tarihi: 13.04.2016.
- <http://www.tkf.org.tr/tr/kayak-merkezleri/uludag> : Erişim tarihi: 13.04.2016.

EXTENDED ABSTRACT

The geography of Turkey has a big potential in terms of winter tourism. According to the data of Turkish Statistical Institute (TSI), our country has 435 mountains which are higher than 1000 meters. There is lots of winter tourism potential in Turkey particularly in Eastern Anatolia Region. The Eastern Anatolia Region is the roughest and the highest region in Turkey. The average height is more than 2000 meters. Main geographical formations of the region are uni-mountains, mountain range, dormant volcanoes and mesa. Palandöken, Bilgöl Mountains, Munzur Mountains, Allahüekber Mountains, Erzurum-Kars Plato cover the region. The Ağrı Mountain, the highest mountain in Turkey, is in this region (Türkdoğdu, 2010). Information about Turkey’s important winter tourism centers is as follows.

Palandöken: Erzurum is one of the most important centers in winter sports in Turkey. The Palandöken Mountain in Erzurum is a camp center for sports players both nationally and internationally. Palandöken is an important center in terms of winter tourism so that it has contributed to the number of hospitality managements and the growth of customer capacity. The total bed capacity of the rest area located at the northern side of Palandöken facing Erzurum province is around 3000 (Koca, Zaman & Coşkun, 2007). The height of Palandöken Mountain is between 2000-3176 m (Türkdoğdu, 2010). The alpine discipline can easily be applied in Palandöken; snow quality and long and wide field are substantial preference for sports players. The Ejder hill which is on the Palandöken Mountain and 5 kilometers away from the city center is covered with snow about 150 days (October-May). Especially between December and May, snow depth is about 2-3 meters in the region and in this period, the region is convenient for skiing activities (Elmaz, Akkuş & Cengiz, 2013). Another skiing field in Erzurum is 20 kilometers away from the city center is Konaklı skiing field. The

western of the Palandöken Mountains and northern mountainside were prepared for the XXV Winter Universiade in 2011. The region is suitable for skiing from the beginning of December to the end of March which is about 4 months. The region can be covered with artificial snow so that skiing can be possible until the end of April.

Kartalkaya: Kartalkaya is another center that contributes to winter tourism in Turkey. Kartalkaya is in the Western Black Sea region and located on the Koroğlu Mountains and in the south eastern of Bolu province. It has suitable areas for hill skiing, touring ski, and biathlon. The region which is covered with forest has semi-mild climate. There are two rest-stops in Kartalkaya and they have 1005 beds capacity. There are six teleski, two chair lifts and three baby lifts and the total carrying capacity is 6000 people/hour. The total number of tracks is 12 and these tracks' lengths are about 20 kilometers (Türkdoğdu, 2010). The heights of the Ski slopes are between 1850 and 2200 meters and in the ski season snow height can reach up to 3 meters in some areas (www.kartalkaya.org).

Davraz: Davraz ski center in Isparta province is located in the western side of the Toros Mountains and 26 kilometres away from the city center of Isparta (Ceylan & Demirkaya, 2007). The mountain that has Davraz ski center was declared as Winter Sports Tourism Center in 1995. The height of the Davraz Mountain is 2637 metres. The region has continental climate and ski season is between December and April. During the season, snow depth changes between 50-200m in the region (Türkdoğdu, 2010). Davraz ski center in Isparta province is suitable for ski sports players at every level and because of its topography; it is one of the primary ski centers. During winter, transportation from the city center is provided from asphalt and transportation between the city center and the ski center never fails. In recent years, the region attracts both domestic tourists and tourists come from Europe, Ukraine, and Russia and Middle East countries. In the ski center, there two chairlifts; one of them can carry 1000 people in an hour and is 1211 meters long and the other one can carry 800 people and is 936 meters long. Besides, there is a 624 meters long teleski which can carry 800 people in an hour and there are two 300 meters long baby lifts. The track which tourists can use for ski is around 8-10 km and because of the fact that there is no risk of avalanches in the region, tourists are attracted to the region (T.R. Isparta Provincial Directorate of Culture and Tourism, 2011).

Erciyes: According to the council of ministers' decision, Erciyes was declared as a tourism center for winter sports in 1989. The Erciyes Mountain (3916 m), the highest peak of Middle East, is located 25km away from the South side of Kayseri. The Erciyes Mountain is a passive volcano and its high parts are covered with snow during the year. There is a 1 km long glacier in the north side of the mountain. The ski center is located in the north side of Tekir Plateau. Erciyes is one of the important mountains in Turkey in terms of winter sports center as well as mountaineering. The heights of the center's ski fields are between 2200-3100m. The most convenient period for skiing is between November and April and snow depth can reach up to 2m in normal weather conditions. Snow in the center is generally like powder snow. Erciyes ski center is suitable for Summer Ski, Touring Ski and Helicopter Ski (Türkdoğdu, 2010).

Uludağ: Uludağ one of the most important mountains in Turkey is in Bursa province. The height of the mountain is between 1750-2435m and its peak is 2543m. According to Turkey Skiing Federation's data, the total number of track is 11 that alpine, cross country and snowboard can be done. The tracks are large and they are suitable for skiing. Therefore, people can ski in lots parts of the Uludağ Mountain. In the region, there are seven chairlifts, thirteen lifting, six teleski and seven T bar with regards to technical equipment. The longest track is 2km long in the region and the longest chairlift is 1.7 km long. The total length of

tracks is 25km. In the region, there is a 24-hour emergency center and a mobile clinic (<http://www.tkf.org.tr>).

Sarıkamış: Sarıkamış is an another sufficient region of winter tourism considering that Turkey's geographical features and its climate (Aydın, 2007). Sarıkamış ski center is one of the promising tourism centers in our country. Because of the fact that the region is covered with snow during 8 months, it is an important advantage for winter tourism. The region is covered with scotch pine and located on a 2200-2900 m height plateau. Ski center's track is protected against wind and the region is the largest ski center in Turkey with its chairlift system carries 2400 people in an hour. There are eight different ski tracks in the region. In the region, there is a 50 km length cross country and 5 -kilometer section of track has been certified by the International Ski Federation (Baki, 2008). Bayraktepe ski center is located 2 km away from the city center in the region. The height of the region is 2634m and accommodation managements are located 2150m. In this region, there are seven alpine and a cross country skiing center. Since December, the region is available for skiing during 4 months (Demir & Alim, 2016).

As a result, Turkey is seen as an important ski center of winter tourism. It is stated that some winter tourism centers are under international standards and correspondingly major ski resorts attracts tourists from abroad. This situation is an important case with regards to the increase in economic revenue to be derived from the winter tourism in Turkey, economic empowerment of winter tourism region and promotion of regional employment. Although Turkey has a high potential of winter tourism, this potential cannot be used efficiently. Since, investment and promoting the winter tourism is inadequate. Investment and promoting the winter tourism for small and developing ski centers are quite low. This situation prevents the efficient utilization of the emerging ski center. For this reason, alongside the existing small-scale developing winter tourism, winter tourism centers are required to work for the development of the center. Skiing is the primary winter sports activities in Turkey. Skiing attracts lots of tourists to winter tourism centers. However, there are lots of developing winter sports apart from skiing in the world. In this context, diversification of the winter tourism product to increase the number of tourists coming to our country is very important for the winter tourism centers.

INVESTIGATING THE STATE ANXIETY LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS STUDYING PHYSICAL EDUCATION AND OTHER MAJORS RELATED TO SPORTS TEACHING

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ İLE DİĞER BÖLÜMLERDE ÖĞRENİM GÖREN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DURUMLULUK KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

¹Meriç ERASLAN*, ²Murat ÖZMADEN, ³Yasin YILDIZ

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü,
Burdur, Türkiye

²Adnan Menderes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Aydın,
Türkiye

³Adnan Menderes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi
Bölümü, Aydın, Türkiye

*mericeraslan@mehmetakif.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to investigate the State Anxiety levels of university students studying physical education (PE) and other majors related to sports teaching. The sample of the study was a total of 150 students studying at Mehmet Akif Ersoy University in the academic year of 2015-2016. In determining the students' state anxiety levels, State Trait Anxiety Inventory (STAI) developed by Spielberg et al. (1970) was used. In analysis of the obtained data, the SPSS 22.0 statistical analysis application was used for frequency tests and independent t-tests. In the study, it was observed that there are significant differences among the state anxiety levels of the students studying for different majors ($p<0.05$). Accordingly, it was seen that PE and sports teaching students had lower levels of state anxiety. On the other hand, the students' state anxiety levels did not differ significantly based on their sex ($p>0.05$). Consequently, it may be stated that students' state anxiety levels are significantly affected by the major they are studying for, but not their sex.

Keywords: University students, physical education and sports, anxiety

ÖZET

Yapılan bu araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile diğer bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin durumluluk kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde öğrenim gören toplam 150 üniversite öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin durumluluk kaygı düzeylerinin tespit edilmesinde Spielberg et al. (1970) tarafından geliştirilen State Trait Anxiety Inventory (STAI) kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 veri analiz programında frekans ve Independent t test kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin durumluluk kaygı düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, diğer bölüm öğrencileri ile kıyaslandığı zaman beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin durumluluk kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık öğrencilerin durumluluk kaygı düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$). Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin durumluluk kaygı düzeyleri üzerinde öğrenim görülen bölümün önemli bir etkisinin olduğu, cinsiyetin ise durumluluk kaygı düzeyini etkilemediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Üniversite öğrencileri, beden eğitimi ve spor, kaygı

JEL CODE: L83

INTRODUCTION

Anxiety in general is a psychological mood disorder that occurs based on problems people face. Psychological disorders like anxiety, stress and depression are some of the frequently encountered problems in modern life. Numerous factors such as changing living conditions, economic inequality, financial difficulty, professional concerns, domestic and social

problems, lead people to experience psychological issues. One of the psychological problems experienced by people from all ages in the society is anxiety. According to Karataş, Arslan & Karataş (2014), anxiety occurs when people cannot cope with problems they encounter in their lives. Situations that cause anxiety for people may last for a short or long time. Anxiety problems experienced by people for a short time are called state anxiety, while long-lasting ones are called trait anxiety. While some problems experienced in people's lives cause temporary anxiety, others lead people to experience anxiety for a long time.

It is known that anxiety brings various other problems with it. On the other hand, anxiety has an aspect that stimulates, motivates and protects the individual. Positive anxiety makes the individual open to learning, and motivates them to gain an important position in the society. However, the individual must manage anxiety well in order to turn it into an advantage. When the anxiety that is not managed well captivates an individual, failure becomes inevitable (Akgün, Gönen & Aydın, 2007).

It is known that the anxiety factor is prominent in the field of sports, like every other field (Bingöl et al., 2012). Participation in sports affects the level of anxiety in different ways. In other words, anxiety levels of students differ according to the branch of sports they are interested in. Similarly, as the time of participation in sports increases, the anxiety levels students perceive decrease. In a study regarding this issue, it was found that the state anxiety levels of basketball players were significantly lower than those of volleyball, handball, taekwondo and wrestling participants. In the same study, it was observed that increase in athletes' years of participation decreased their perceived state anxiety levels (Başaran et al., 2009). According to the study by Civan et al. (2010), state anxiety levels of athletes showed some differences between individual sports and team sports.

It is known that participation in sports protects psychological health and improves psychological structure (Şahin, 2015; Keskin, 2014). Finding of the study on the effects of sports on anxiety also show that sports have a protective role (Lippke et al., 2015; Uebelacker et al., 2013; Wiles et al., 2012). According to Martinsen (2008), physical activity and sports activities are effective in overcoming anxiety disorders when they are used as therapeutic tools. According to O'Connor, Raglin & Martinsen (2000), participation in sports activities helps reduce anxiety levels of patients with panic disorders. Likewise, Ströhle (2009) stated that inactive lifestyle causes mental health issues for people, and physical activity serves a protective role in preventing mental health issues, especially anxiety.

University students in Turkey start their lives at university after a period of tough competition. After they start their education, they struggle with concerns for their future. After graduation from university, a good professional life awaits the students. On the other hand, students are also in danger of unemployment (Çakmak & Hevedanlı, 2005). Therefore, university life requires a serious level of skills to cope with anxiety.

As is known, participation in sports activities and having a sports-based personality type are important elements for psychological health. In this scope, it may be expected that sports have a protective role in minimizing perceived anxiety levels of students. In order to reach detailed information about this issue, research in this regard is important. In this study conducted with this scope, it was aimed to investigate the State Anxiety levels of university students studying physical education (PE) and other majors related to sports teaching.

MATERIALS AND METHODS

Research Model

The study utilized the screening model which is frequently used in sports sciences. Research based on the screening model is also preferred frequently in other fields. In this study, participants were firstly subjected to data collection surveys. Then, the data acquired with surveys were analyzed and the results were interpreted.

Research Sample

A total of 150 participants including 75 male and 75 female students studying at Mehmet Akif Ersoy University in the academic year of 2015-2016 took part in the study. 75 of the participants were chosen from the department of PE and sports teaching, while the other 75 were from other departments. Descriptive statistics regarding the sample are given in Tables 1, 2 and 3.

Table 1. Percentage distributions of age for study participants

Age	n	f
17	1	,7
18	14	9,3
19	27	18,0
20	37	24,7
21	33	22,0
22	15	10,0
23	10	6,7
24	6	4,0
25	2	1,3
26	1	,7
27	2	1,3
29	1	,7
30	1	,7
Total	150	100,0

As seen in the table, university students in the age interval 17-30 participated in the study. It was observed that the vast majority of the participating students were between the ages of 19 and 22, while participants from other age groups were relatively fewer.

Table 2. Percentage distributions of majors for study participants

Department	n	f
Physical Education and Sports Teacher	75	50,0
Other Departments	75	50,0
Total	150	100,0

As seen in the table, 50% of the students were studying PE and sports teaching, and the other 50% were students of different departments.

Table 3. Percentage distributions of gender for study participants

Gender	n	f
Female	75	50,0
Male	75	50,0
Total	150	100,0

As seen in the table, 50% of the participating students were female, while the other 50% were male.

Data Collection Tool

A personal information form was used to determine the participating students' age, sex and department. In order to determine the state anxiety levels of the students, the State Trait Anxiety Inventory (STAI) developed by Spielberg et al. (1970) was used (as cited in; Kandemir, 2012). The scale has 20 questions used to determine state anxiety levels. The scores of the items 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19 and 20 in the scale are reversed. The responses provided to each question change between 1 and 4. Total score obtained from the scale shows the person's state anxiety level (Başaran et al., 2009).

Statistical Analysis

In the statistical analyses of the obtained data, the SPSS 22.0 data analysis tool was used. To determine the distribution of students according to age, sex and departments, frequency analysis was used. In comparing the state anxiety levels of students based on their departments and sexes, independent t-test was used.

FINDINGS

Table 4 shows state anxiety levels of participants based on their departments, while Table 5 shows state anxiety levels based on the participants' sexes.

Table 4. Comparison of state anxiety levels of participating students based on their departments

Department	N	Mean	Standard Deviation	t	p
Physical Education and Sports Teacher	75	39,36	7,808	-2,969	,003
Other Departments	75	43,23	8,142		

As seen in the table, state anxiety levels of participating students differ significantly based on the departments they are receiving education in ($p < 0.05$). According to the data obtained, students of PE and sports teaching have lower state anxiety levels than others.

Table 5. Comparison of state anxiety levels of participating students based on their gender

Gender	N	Mean	Standard Deviation	t	p
Female	75	40,87	9,136	-,637	,525
Male	75	41,72	7,141		

As seen in the table, state anxiety levels of participating students did not differ significantly based on their sex ($p>0.05$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

In the study, it was observed that the state anxiety levels of PE and sports teaching students were significantly lower in comparison to other students. It may be argued that this result stems from the sports department students' sportive personalities, regular sports activities of the majority of the students, the presence of practice courses in the sports department, and positive effects of participating in sports on the psychological structure of students. According to the studies in the literature conducted on students from departments other than sports, the students' anxiety levels did not differ significantly according to the majors that study in (Bozkurt, 2004; Çakman & Hevedanlı, 2005).

People participating in sports experience high levels of competition anxiety and stress before competitions. When the athletes' skills to cope with stress and anxiety are not developed, it is not possible for them to show high performance in competitions (Başaran et al., 2009). Therefore, people with habits of participating in sports develop skills to cope with anxiety. In this scope, it can be argued that lower levels of state anxiety of the students of PE and sports teaching in comparison to other students are expected.

It was observed that the state anxiety levels of participating students did not differ significantly according to their sex. The studies in the literature on university students also show no significant differences in anxiety levels of students according to sex (Doğan & Çoban, 2009).

Research on individuals in different age groups show significant perceived anxiety levels according to sex (Rosenthal & Schreiner, 2000; Akgün, Gönen & Aydın, 2007; Surtees, Wainwright & Pharoah, 2002; Uzuntarla et al., 2015). The research conducted by Aydoğan & Özbay (2012) aimed to compare state anxiety levels of high school seniors. As a result of the research, it was observed that male students have higher state anxiety levels in comparison to female students. Another study by Başaran et al. (2009) aimed to compare state anxiety levels of athletes based on sex. As a result of the study, it was observed that male athletes have higher state anxiety levels in comparison to female athletes. In a similar study conducted by Bozkurt (2004) on university students, it was aimed to investigate trait anxiety levels of students based on sex. The study found trait anxiety levels of female students lower than those of male students. On the other hand, in the study by Çakmak & Hevedanlı (2005), it was observed that female students have higher anxiety levels than male students.

When the findings of the research in the literature are evaluated, it may be seen that state anxiety is found lower in female participants according to some studies, while other studies report higher state anxiety levels for females. It may be considered for the reasons for these results that the participants of these different studies may have been brought up or trained in different socio-cultural contexts. Additionally, the factors causing anxiety in each individual's life are different. Factors that constitute serious sources of anxiety for some male students might have nothing to do with some female students. For example, it was observed in the study by Deveci, Çalmaz & Açıık (2012) that anxiety levels differed significantly between sexes. In the same study, it was seen that professional concerns and alcohol consumption habits were indicative of the students' anxiety levels. Accordingly, it may be argued that, as

well as the students' sex, other socio-demographic aspects of students should also be investigated while assessing their anxiety levels.

In conclusion, it was determined that the state anxiety levels of students differed significantly according to their departments, and according to the findings reached, students of PE and sports teaching had significantly lower levels of state anxiety when compared to students from other departments. It was considered that sports' protective and improving effects on psychological structure led to this result. It was observed that the state anxiety levels of the students did not differ significantly according to the participating students' sex. However, some studies in the literature found significant differences in state anxiety levels based on sex. The reason for this result was considered to be the different socio-cultural backgrounds of students taking part in different studies.

REFERENCES

- Akgün, A., Gönen, S., & Aydın, M. (2007). The investigation of anxiety levels of primary school science and mathematics teacher students' according to some variables. *Electronic Journal of Social Sciences*, 6(20), 283-299.
- Aydoğan, D., & Özbay, Y. (2012). Explanation of academic procrastination from self-esteem, state anxiety, self-efficacy. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 2(3), 1-9.
- Başaran, M. H., Taşgın, Ö., Sanioğlu, A., & Taşkın, A. K. (2009). Examination of the level of state - trait anxiety of sportsmen according to some variables. *Selçuk University The Journal of Institute of Social Sciences*, 21, 533-542.
- Bingöl, H., Çoban, B., Bingöl, Ş., & Gündoğdu, C. (2012). Determine the anxiety level of national team taekwondo athletes before matches who studied at universities. *Selçuk University Journal of Physical Education And Sport Science*, 14(1), 121-125.
- Bozkurt, N. (2004). The relationship between the levels of depression and anxiety in a group of university students and various variables. *Education and Science*, 29(133), 52-59.
- Civan, A., Arı, R., Görücü, A., & Özdemir, M. (2010). Comparison of the pre and post game state and trait anxiety levels of individual and team athletes. *Journal of Human Sciences*, 7(1), 193-206.
- Çakmak, Ö., & Hevedanlı, M. (2005). The examination of concern levels of biology student's class by various variables. *Electronic Journal of Social Sciences*, 4(14), 115-127.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A., & Açıık, Y. (2012). The relationship between anxiety level and health, social and demographical factors in the students of a newly established university in Eastern Anatolia. *Dicle Medical Journal*, 39(2), 189-196.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). The investigation of the relations between students' attitude toward teaching profession and anxiety level in faculty of education. *Education and Science*, 34(153), 157-168.
- Kandemir, M. (2012). Explanation of students' academic procrastination behaviors with, anxiety, fear of failure, self-esteem and achievement goals. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 2(4), 81-88.
- Karataş, Z., Arslan, D., & Karataş, M. E. (2014). Examining teachers' trait, state and cursive handwriting anxiety. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(1), 241-248.
- Keskin, Ö. (2014). Effects of physical education and participation to sports on social development in children. *Journal of International Multidisciplinary Academic Researches*, 1(1), 1-6.
- Lippke S, Wienert J, Kuhlmann T, Fink S, & Hambrecht R (2015). Perceived stress, physical activity and motivation: findings from an internet. *Annals Sports Medicine and Research*, 2(1), 1-5.

- Study Martinsen E. W. (2008). Physical activity in the prevention and treatment of anxiety and depression. *Nordic Journal of Psychiatry*, 62(47), 25-29.
- O'Connor, P., J., Raglin, J. S., & Martinsen, E. W. (2000). Physical activity, anxiety and anxiety disorders. *International Journal of Sport Psychology*, 31(2), 136-155.
- Rosenthal, B. S., & Schreiner, A. C. (2000). Prevalence of psychological symptoms among undergraduate students in an ethnically diverse urban public college. *Journal of American College Health*, 49(1), 12-18.
- Ströhle, A. (2009). Physical activity, exercise, depression and anxiety disorders. *Journal of Neural Transmission*, 116, 777-784.
- Surtees, P. G., Wainwright, N. W. J., Pharoah, P. D. P. (2002). Psychosocial factors and sex differences in high academic attainment at Cambirdge University. *Oxford Review of Education*, 28 (1), 21-38.
- Şahin, A. (2015). Social progress inadequacies in the handicapped: Benefits of sport in socialising process. *Journal of International Multidisciplinary Academic Researches*, 2(3), 20-28.
- Uebelacker, L. A., Eaton, C. B., Weisberg, R., Sands, M., Williams, C., Calhoun, D., ... & Taylor, T. (2013). Social support and physical activity as moderators of life stress in predicting baseline depression and change in depression over time in the Women's Health Initiative. *Social Psychiatry And Psychiatric Epidemiology*, 48(12), 1971-1982.
- Uzuntarla, Y., Cihangiroğlu, N., Ceyhan, S., & Eroğlu, M. (2015). The analysis on relationship between trait anxiety level and socio-demographic characteristics of university students. *The Journal of International Education Science*, 2(4), 156-169.
- Wiles, N. J., Haase, A. M., Lawlor, D. A., Ness, A., & Lewis, G. (2012). Physical activity and depression in adolescents: cross-sectional findings from the ALSPAC cohort. *Social Psychiatry And Psychiatric Epidemiology*, 47, 1023-1033.

DAR ALAN OYUNU SONRASINDA KADIN FUTSAL OYUNCULARININ DENGE PERFORMANSLARINDA VE PAS İSABET ORANLARINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLERİN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION OF THE CHANGES TOOK PLACE IN PASS SUCCESS RATE AND BALANCE PERFORMANCE ON WOMEN FUTSAL PLAYERS AFTER A SMALL-SIDED GAME

¹Mehmet TOKGÖZ*, ²Mehmet SEYRAN

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Burdur, Türkiye

²Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye

*mtokgoz@mehmetakif.edu.tr

ÖZET

Yapılan bu araştırmada, kadın futsal oyuncularında dar alan oyunu sonrası denge ve pas isabet performanslarında meydana gelen değişimlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi kadın futsal takımında yer alan 12 kadın futsal oyuncusu katılmıştır. Araştırmaya katılan futsal sporcularına 3x3'er kişilik takımlar halinde dar alan oyun çalışması uygulanmıştır. Sporcuların dar alan oyunu öncesi ve sonrasında denge ile pas isabet performansları test edilmiştir. Sporcuların denge performanslarının test edilmesinde Airex Balance Pad kullanılmıştır. Pas isabet performansının tespit edilmesinde ise Mor-Christian Football Ability Test içerisinde yer alan Pas İsabet Testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 programında frekans ve Wilcoxon Test kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda kadın futsal oyuncularının ön-son test denge ve pas isabet testleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sonuç olarak, kadın futsal oyuncularında 3x3'er kişilik takımlar halinde oynanan dar alan oyunları sonrasında ortaya çıkan yorgunluğun pas isabet düzeyi ve denge becerisini olumsuz yönde etkilemediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: : Futsal, dar alan oyunu, denge performansı

ABSTRACT

In this research, it was aimed to investigate the changes taking place in pass success rate and balance performance on women futsal players after a small-sided game. 12 women futsal players of the Mehmet Akif Ersoy University women futsal team took part in this research in 2015-2016 academic year. The sports players taking part in this research was asked to perform a confined space game with 4 teams including 3 players each. The sport players pass success rates and balance performances was tested before and after the game. Airex Balance Pad was used to test the balance performance of the sports players. Passing test taking part in Mor-Christian General Soccer Ability Skill test was used to determine the pass success rate. SPSS 22.0 frequency and Wilcoxon tests was used in the statistical analysis of the data obtained from the research. At the end of the research, pre – posttest balance and pass success test of the women futsal players were determined to have statistically significant difference. ($p>0.05$). Hence, it can be said that the fatigue which shows up after the game with 3-player teams does not affect the pass success rate and balance performance.

Keywords: Futsal, small-sided game, balance performance

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Futbol ile kıyaslandığı zaman futsal oyunu henüz yeni gelişmekte olan bir spor dalıdır. Dünya genelinde futsal oyununun özellikle Avrupa ve Güney Amerika ülkelerinde popüler olduğu, ancak Türkiye'de futsal oyununun gelişmekte olan spor dalları içinde olduğu belirtilmektedir (Alvurdu, 2013). Günümüze kadar FIFA tarafından 1989, 1992, 1996, 2000, 2004, 2008 ve 2012 yıllarında olmak üzere toplam 7 Dünya Kupası, UEFA tarafından 1996, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2010 ve 2012 yıllarında olmak üzere toplam 8 Avrupa Şampiyonası

düzenlenmiştir (Göral & Saygın, 2011).

Sportif anlamda denge becerisi “Sporcunun dar alan içerisinde amaca uygun ve hızlı bir biçimde hareket edebilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Sportif etkinliklerde denge önemli bir performans bileşeni olup, sporda bir hareketi gerçekleştirirken denge bozulsa bile hareketin sonuna kadar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Spor ortamında denge becerisi farklı biçimlerde sergilenmektedir. Özellikle hızlı yön değiştirme ve dönmeler ile pozisyon gereği ortaya çıkan hız değişimlerinde denge becerisi ön plandadır (Sayın, 2011). Spor etkinliklerinde denge becerisi dinamik denge, statik denge ve obje kontrolü olmak üzere üç farklı biçimde sergilenmektedir. Dinamik denge becerisi vücut hareket halinde iken (koşma, atlama veya yürüme esnasında), statik denge el ve baş pozisyonunun korunduğu pozisyonlarda, obje kontrolü ise bir nesnenin kontrolünü sağlama (top sürme vb.) şeklinde ortaya çıkmaktadır (Kale & Erşen, 2003).

Sporcularda antrenman ve müsabakada üst düzey verim elde edilmesinin ön koşullarından birisi de teknik becerilerdir. Sportif açıdan teknik, yüksek verime ulaşmak amacıyla hareket oluşturma yöntemleri şeklinde tanımlanmaktadır. Sportif teknik plansal bir bileşim olup, söz konusu bileşimi oluşturan bazı unsurlar vardır. Sportif tekniği oluşturan bileşimlerin başında hareketin yapılışında ekonomiklik, amaca uygunluk ve kurallara uygunluk gelmektedir (Muratlı, Kalyoncu & Şahin, 2007). Sporda teknik beceriler zor pozisyonlarda hareketin amacına uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi için önemlidir. Bunun yanında teknik beceriler her spor dalı için farklılık göstermektedir (Sevim, 2010). Futsal oyununun da en sık uygulanan teknik becerilerin başında şut, top sürme (dripling) ve pas verme gibi hareket becerileri gelmektedir.

Sporcularda antrenman ve müsabaka esnasında yüklenmeye bağlı olarak yorgunluk ortaya çıkmaktadır. Sporcularda yüklenmeye bağlı olarak yorgunluk genellikle fizyolojik yorgunluk olarak tanımlanmakta, söz konusu yorgunluk sporcular açısından “normal yorgunluk” olarak değerlendirilmektedir (Karatosun, 2012). Sporcularda yorgunluk düzeyi arttıkça yüklenme sonrası ortaya çıkan etkiler de değişmektedir. Sporcularda yüklenme sonrası öncelikli olarak fizyolojik yorgunluk ortaya çıkmaktadır. Ancak yorgunluğa rağmen uzun süreli yüklenmelere devam edildiği zaman, sporcuların fizyolojik yorgunlukları zamanla duygusal yorgunluğa dönüşebilmektedir (Bompa, 1998). Sporcularda yüklenmeye bağlı olarak ortaya çıkan yorgunluğun olumsuz etkilerini en aza indirmek için sporculara yüklenme sonrası yeterli dinlenme süresinin tanınması gerekmektedir. Sporculara yüklenme aralıklarında, antrenman veya müsabaka sonrasında yeterli dinlenme süresi tanınmazsa, bu durum vücudun yüklenmelere vereceği cevapları olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim sporcularda yorgunluk sürat performanslarında azalma, kas çalışma kapasitelerinde düşüş ve koordinatif becerilerin sergilenmesinde bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle sporcularda yüklenme sonrası verilen dinlenme süreleri sporsal verimin artırılmasında kilit bir öneme sahiptir (Muratlı, Kalyoncu & Şahin, 2007). Literatürde yer alan araştırma bulguları da sporcularda yüklenme sonrası oluşan yorgunluğun hem fiziksel hem de teknik performansı olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Rampinini ve ark., 2009; Wilkins ve ark., 2004; Ferraz, Van Den Tillaar & Marques, 2012).

Dar alan oyunları başta futbol antrenörleri tarafından tercih edilmekte olup (Clemente ve ark., 2012), birçok takım sporunda sıklıkla kullanılan antrenman modelleri arasında yer almaktadır. Dar alan oyunlarında genellikle spor dalına özgü dayanıklılık performansının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Karatosun, 2010). Yapılan araştırmalarda özellikle futbolda dar alan oyunlarının fizyolojik performans gelişimini desteklediği tespit edilmiştir (Owen ve ark.,

2011; Aslan, 2012; Abrantes ve ark., 2012; Gaudino, Alberti & Iaiia, 2014). Dar alan oyunlarının genel oyunlardan farklı olan yönü, antrenmanların mevcut oyun sahası ebatlarından daha küçük oyun alanları içinde uygulanmasıdır (Hill-Haas ve ark., 2009). Dar alan oyunlarını diğer oyun antrenmanlarından farklı kılan diğer bir özellik ise oyuncu sayılarıdır. Dar alan oyunlarına katılan oyuncu sayıları genel oyun antrenmanlarına göre daha düşüktür. Literatürde yer alan araştırmalarda dar alan oyunlarında genellikle 2x2, 3x3 ve 4x4 kişilik takımlar ile çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Aktaş, 2013; Radziminski ve ark., 2013; Duarte ve ark., 2010; Castellano, Casamichana & Dellal, 2013; Köklü ve ark., 2009; Kelly & Drust, 2009).

Literatürde futsal oyuncularının fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin ele alındığı birçok araştırma bulunmakta olup (Alvurdu, 2013), Türkiye’de futsal oyuncularının fiziksel ve fizyolojik özellikleri üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bunun yanında Türkiye’de futsal oyuncularında dar alan oyunlarının performans değişimleri üzerine etkilerinin ele alındığı araştırmaların yapılmadığı görülmüştür. Futsal oyuncularına uygulanan antrenman programlarının performans değişimleri üzerindeki etkilerinin ortaya konulması futsal sporunun fiziksel ve fizyolojik gereksinimlerini daha iyi anlamak için gerekli bir durumdur. Bu kapsamda yapılan bu araştırmada futsal oyuncularında dar alan oyunu uygulamasının ardından denge performansı ve pas isabet oranında meydana gelen değişimlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın Modeli

Araştırmada spor bilimlerinde sıklıkla kullanılan deneysel araştırma modelinden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında öncelikli olarak futsal oyuncuları dinlenik durumda iken pas isabet testi ve denge testine dâhil edilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında oyunculara yüksek yüklenme yoğunluğunda interval dar alan oyunları oynatılmıştır. Araştırmanın üçüncü aşamasında ise dar alan oyununun üzerine futsal oyuncuların yorgun durumda iken tekrar denge ve pas isabet ölçümleri alınmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olan ve üniversite kadın futbol takımında yer alan 12 kadın futsal oyuncusu katılmıştır. Araştırmaya katılan futsal oyuncuları 18-22 yaş aralığında olup, oyuncularının yaş gruplarına göre dağılımları Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının yaş gruplarına göre dağılımları

Yaş	n	%
18	2	16,7
19	2	16,7
20	3	25,0
21	2	16,7
22	3	25,0
Toplam	12	100,0

Uygulanan Dar Alan Oyunu

Araştırmaya katılan futsal oyuncularına ilk olarak 15 dakika temel ısınma egzersiz protokolü uygulanmıştır. Isınma egzersizleri tamamlandıktan sonra futsal oyuncuları 3x3 kişiden (Owen

ve ark., 2011) oluşan takımlara ayrılmıştır. Daha sonra futsal oyuncularına 4x3 dakikalık dar alan oyunu oynatılmış, tekrarlar arasında oyunculara 1,5 dakikalık aktif dinlenme protokolü uygulanmıştır (Little & Williams, 2006). Futsal oyuncularına uygulanan dar alan oyunu 25x18 metrelik alan içerisinde oynatılmış olup (Dellal ve ark., 2011), oyunlar düz sert (beton) zeminde gerçekleştirilmiştir.

Denge Becerisinin Ölçülmesi

Araştırmaya katılan futsal oyuncularının denge performanslarının belirlenmesinde Airex Balance Pad kullanılmıştır. Airex Balance Pad literatürde sıklıkla kullanılan bir denge test aracı olmakla beraber (Erkmen ve ark., 2010; Bressel ve ark., 2007; Patel ve ark., 2007; Nigg, Emery & Hiemstra, 2006; Hamilton ve ark., 2008), denge pedleri hem klinik hem de laboratuvar ortamında postural stabilitenin ölçülmesinde de sıklıkla kullanılmaktadır (Lin vd., 2015). Yapılan çeşitli araştırmalarda Airex Balance Pad'in yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Okudur & Sanioğlu, 2012; Riemann, Guskiewicz & Shields, 1999; Hunt ve ark., 2009). Bazı araştırmalarda ise Airex Balance Pad testinin diğer denge pedleri ile yapılan ölçümlere kıyasla daha yüksek düzeyde güvenilir sonuçlar ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır (Lin ve ark., 2015).

Airex Balance Pad Test Protokolü: Bu denge testinde deneklerin 6 farklı koşul altında, gözleri kapalı olarak ve hiçbir destek almadan test pozisyonlarını 20 saniyelik süre boyunca sürdürmelerini gerektirmektedir: 2 farklı yüzey (düz ve köpük) ve 3 duruş pozisyonu (çift ayak, tek ayak ve tandem). 20 sn'lik süre içerisinde teste dâhil edilen kişilerin yaptıkları her hata, 1 hata puanı olarak kaydedilir. Hata sayısının düşük olması denge performansının yüksek olduğunu gösterir. Her test koşulu için maksimum hata puanı 10 olmakla beraber, aşağıdaki 6 durum hata olarak kabul edilir;

- 1) Elleri iliac'ın üst kısmından kaldırmak,
- 2) Gözleri açmak,
- 3) Adım atmak, sendelemek veya düşmek,
- 4) Kalça eklemine 30° den daha fazla bir açıda fleksiyon veya abdüksiyon yapmak,
- 5) Ayağın ön kısmını veya topuğu yerden kaldırmak,
- 6) Beş saniyeden daha fazla bir süre boyunca test pozisyonunun dışında kalmak (Okudur & Sanioğlu, 2012).

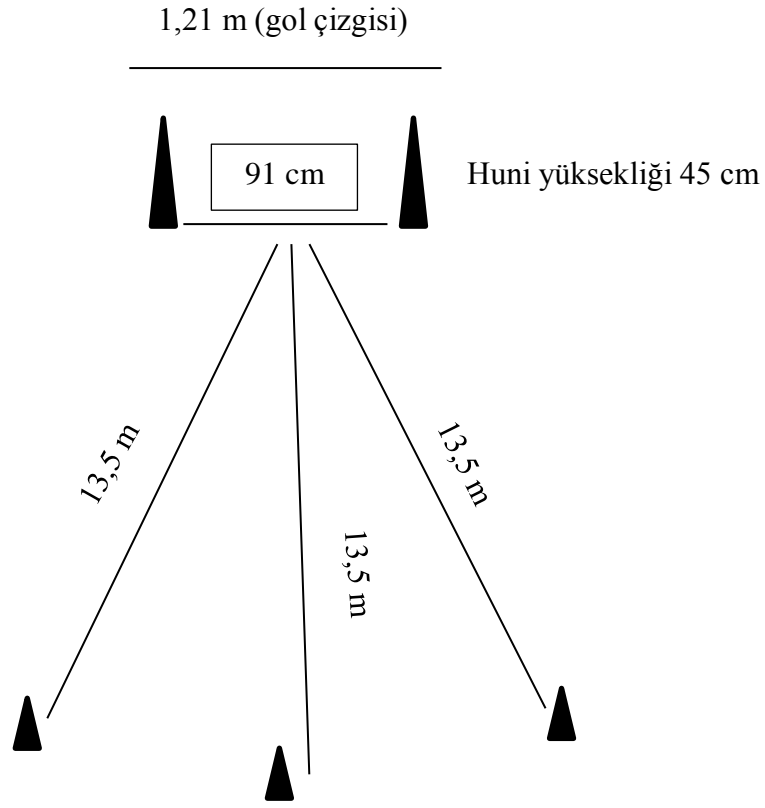

Resim 1. Tek ayak denge duruşundan bir kesit

Test sürecinde katılımcılar farklı pozisyonlarda denge testine dâhil edilecekleri için teste geçmeden önce katılımcılara her pozisyon için birkaç deneme hakkı verilmektedir. Çift bacak denge duruşunda katılımcılar mutlaka her iki ayağının üzerinde durmak zorundadırlar. Tek ayak duruş pozisyonu nondominant ayak üzerinde uygulanmaktadır. Dominant bacağın kalça eklemleri yaklaşık olarak 30 derece diz eklemleri 90 derece fleksiyonda, yerden yaklaşık 20-30 cm yukarıda olacak şekilde pozisyon alınması istenir. Bunun yanında katılımcılar test esnasında dominant ve nondominant bacaklarını birbirlerine yaslayamazlar. Tandem duruşta, nondominant ayak dominant ayağın arkasında olacak şekilde pozisyon alınıp ve nondominant ayağın başparmağı dominant ayağın topuğuna değecek şekilde duruş pozisyonunun sürdürülmesi istenir. Test sırasında deneklerin ayakkabı veya çorap giymemeleri ve çıplak ayakla teste katılmaları gerekmektedir. Bütün koşullarda deneklerin elleri kalçalarında (iliac crests) ve gözleri kapalı olarak hareketsiz kalmaları talimatı verilir. Testin uygulanışı sırasında eğer katılımcının test pozisyonu bozulursa, mümkün olan en kısa sürede ilk pozisyonuna dönmesi söylenir (Okudur & Sanioğlu, 2012).

Pas İsabet Düzeyinin Ölçülmesi

Araştırmaya katılan futsal oyuncularının pasi isabet düzeylerinin tespit edilmesinde Mor-Christian Futbol Beceri Testi içerisinde yer alan Pas İsabet Testi kullanılmıştır. Pas isabet testinde 91 cm genişliğinde ve 45 cm yüksekliğinde iki huniden oluşan kale bulunmaktadır. İki huni gol çizgisi ile birlikte 45o açı yapacak biçimde 13,5 metre uzaklığa yerleştirilmiştir. Üçüncü bir huni ise yine gol çizgisinden başlamak üzere 90o açı ile 13,5 metre uzağa yerleştirilmektedir (Doydu & Çoknaz, 2013). Strand & Wilson (1993) tarafından geliştirilen testte oyuncular toplam 12 pas vuruşu yapmaktadırlar. Gol olan veya kale olarak kurulan hunilere temas eden her top bir puan olarak kaydedilmekte olup, 12 atıştan elde edilen toplam puan sporcunun toplam pas puanını belirtmektedir. Sporcular üç atış noktasından 4'er atış yaparak testi tamamlamaktadırlar. Pas testine ilişkin ölçümler Şekil 1'de sunulmuştur (Aktaran; Doydu & Çoknaz, 2013).

Şekil 1. Pas isabet testi

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının yaş gruplarına, ön-son test pas isabet ve ön-son test denge performanslarına ait yüzdelik dağılımların tespit edilmesinde frekans analizden yararlanılmıştır. Futsal oyuncularının ön-son test denge ve ön-son test pas isabet performanslarının karşılaştırılmasında Wilcoxon Test kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının ön-test denge hata skorlarına ilişkin frekans tablosu

Denge hata skoru (adet)	n	f
3	3	25,0
4	4	33,3
5	1	8,3
6	3	25,0
9	1	8,3
Toplam	12	100,0

Tablo 2 incelendiği zaman, araştırmaya katılan futsal oyuncularının tamamının denge hata skoruna sahip oldukları, denge testinde yer alan 6 farklı pozisyonu hata yapmadan tamamlayan futsal oyuncusu olmadığı, bunun yanında oyuncuların genellikle 3, 4 ve 6 hata skoruna sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının son-test denge hata skorlarına ilişkin frekans tablosu

Denge hata skoru (adet)	n	f
3	3	25,0
4	4	33,3
5	3	25,0
6	1	8,3
9	1	8,3
Toplam	12	100,0

Tablo 3 incelendiği zaman, ön test ölçümlerinde olduğu gibi son testte de futsal oyuncularının 6 farklı denge pozisyonun hata yapmadan tamamlayamadıkları görülmektedir. Yine son test denge hata skorları değerlendirildiği zaman, futsal oyuncularının en fazla 3, 4 ve 5 hata skoruna sahip oldukları görülmekte olup, 6 ve 9 hata skoruna sahip oyuncuların sayısının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının ön-test pas isabet sayıları

Pas isabet sayısı (adet)	n	f
3	1	8,3
5	2	16,7
6	3	25,0
8	5	41,7
9	1	8,3
Toplam	12	100,0

Tablo 4 incelendiği zaman, araştırmaya katılan futsal oyuncularının farklı sayılarda pas isabetine sahip oldukları görülmekte olup, ön testlerde en düşük pas isabet sayısının 3, en yüksek pas isabet sayısının ise 9 olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının son-test pas isabet sayıları

Pas isabet sayısı (adet)	n	f
5	3	25,0
7	1	8,3
8	3	25,0
9	3	25,0
10	2	16,7
Toplam	12	100,0

Tablo 5 incelendiği zaman, araştırmaya katılan futsal oyuncularının son testlerde farklı sayılarda pas isabetine sahip oldukları görülmekte olup, son testlerde en düşük pas isabet sayısının 5, en yüksek pas isabet sayısının ise 10 olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının ön-son test denge performanslarının karşılaştırılması

Ön-son test	N	X	ss	Z	p
Ön test	12	4,75	1,765	-,632	,527
Son test	12	4,58	1,676		

Futsal oyuncularının ön-son test denge performansları karşılaştırıldığı zaman, ön test denge hata skorları ile kıyaslandığı zaman son test denge hata skorlarında düşüş meydana geldiği tespit edilmiş, ancak ön-son test denge hata skorları arasındaki söz konusu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 7. Araştırmaya katılan futsal oyuncularının ön-son test pas isabet performanslarının karşılaştırılması

Ön-son test	N	X	ss	Z	p
Ön test	12	6,67	1,775	-1,655	,098
Son test	12	7,75	1,865		

Futsal oyuncularının ön-son test pas isabet sayıları karşılaştırıldığı zaman, oyuncuların ön test ile kıyaslandığı zaman son test pas isabet ortalamalarının arttığı tespit edilmiştir. Ancak futsal oyuncularının ön-son test pas isabet oranları arasındaki söz konusu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan futsal oyuncularının ön-son test denge performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bilindiği gibi sporcularda yorgunluğun fiziksel performans üzerinde olumsuz etkileri bulunmakta olup, yorgunluğa paralel olarak temel motorsal becerilerin sergilenmesinde bazı bozukluklar meydana gelmektedir. Yapılan bir çalışmada, sporcuların denge performanslarının da yüklenme sonrasında yorgunluğa paralel olarak düştüğü rapor edilmiştir (Wilkins ve ark., 2004). Buna karşılık araştırmaya katılan futsal oyuncularında dar alan oyunları sonrasında denge performansında anlamlı bir azalma meydana gelmemesinin temelinde oyuncularının yüksek denge becerisine sahip olmalarının ya da uygulanan dar alan oyunlarında fiziksel açıdan yeterince yorgun düşmemelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Bilindiği gibi denge becerisini etkileyen birçok sensomotorik özellik bulunmaktadır. Bu özelliği nedeniyle denge becerisinin karmaşık (kompleks) bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir. Bunun yanında sporcularda denge becerisi, dengeyi bozan unsurlara karşı geliştirilen stratejilere göre şekillenmektedir (Horak, 2006). Bu kapsamda araştırmaya katılan futsal oyuncularında denge becerisini etkileyen sensomotorik özelliklerin uygulanan antrenmanlara paralel olarak gelişmesinin de bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Kadın futsal oyuncularında ön test skorları ile anlamlı farklılık göstermese bile son test denge skorlarında küçük bir artış meydana geldiği görülmüştür. Oysaki yorgunluğa paralel olarak denge oyuncuların denge performanslarında artıştan ziyade düşüş meydana gelmesi beklenen bir durumdur. Futsal oyuncusu olan kadınların dar alan oyunlarında yorulmuş olmalarına ek olarak kassal açıdan uyarılmışlık ve ısınmışlık düzeyleri de artmıştır. Bu durumun son test denge performansları üzerinde olumlu etki yarattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan futsal oyuncularının ön-son test pas isabet performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında oyuncuların dar alan oyunları sonrasında pas isabet oranlarında azalma meydana

gelmesi beklenirken, son testlerde pas isabet oranında anlamlı olmayan bir artış meydana geldiği gözlenmiştir. Literatürde yer alan araştırma bulguları sporcuların yüklenme sonrası yorgunluğa bağlı olarak teknik performanslarında düşüş meydana geldiğini göstermektedir (Ferraz, Van Den Tillaar & Marques). Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde oyuncuların dar alan oyunlarında top ile pratik yapmış olmalarının yattığı düşünülebilir. Nitekim futsal oyuncuları ön test ölçümlerinde temel ısınma egzersizlerinin ardından pas isabet testine dâhil edilmiş, buna karşılık dar alan oyunlarından sonra oyuncular topa daha fazla adapte olarak pas isabet testine dâhil edilmişlerdir. Bu nedenle futsal oyuncusu kadınlarda dar alan oyunu sonrasında yorgunluğa rağmen pas isabet oranında anlamlı olmayan bir artış meydana gelmesinde toplu oyuna adaptasyonun bir etkisinin bulunduğu düşünülebilir.

Araştırmaya dâhil edilen kadın futsal oyuncularının yüklenme sonrasında gerek denge gerekse de pas isabet performanslarında anlamlı düşüş meydana gelmemesinin temelinde, sporcuların yüklenme sonrası toparlanma sürelerinin kısa olmasının da etkili olduğu düşünülebilir. Literatürde yer alan bilgiler de bu görüşü desteklemektedir. Aslan (2012) tarafından yapılan araştırmada, sporcularda özellikle aerobik dayanıklılık performansının yüksek olmasının yüklenme sonrası yorgunlukla baş etmede büyük bir rolü olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, dar alan oyunları sonrasında kadın üniversite futsal oyuncularının denge ve pas isabet performanslarında istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde oyuncuların dar alan oyunlarında yeterince yorulmamış olmalarının, dar alan oyunlarına paralel olarak kassal uyarılmışlık ve ısınmışlık düzeylerinin artmasının, bunun yanında sporcuların yüklenme sonrası toparlanma sürelerinin kısa olmasının yattığı düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

- Abrantes, C. I., Nunes, M. I., Maças, V. M., Leite, N. M., & Sampaio, J. E. (2012). Effects of the number of players and game type constraints on heart rate, rating of perceived exertion, and technical actions of small-sided soccer games. *Journal of Strength & Conditioning Research*, 26(4), 976-981.
- Aktaş, S. (2013). *Futbolda 3'e 3 dar alan oyununda farklı toparlanma sürelerinin bazı fizyolojik parametrelere etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alvurdu, S. (2013). UEFA Futsal EURO 2012: Türkiye futsal milli takımının grup maçları teknik ve taktik analizi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(özel sayı), 104-110.
- Aslan, C. S. (2012). Dar alan oyunları ile interval koşu antrenman yöntemlerinin futbolcuların seçilmiş fiziksel fizyolojik ve teknik kapasiteleri üzerine etkilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bompa, T. O. (1998). *Antrenman kuramı ve yöntemi*. Çeviri: İlknur Keskin, Burcu Tuner. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Bressel, E., Yonker, J. C., Kras, J., & Heath, E. M. (2007). Comparison of static and dynamic balance in female collegiate soccer, basketball, and gymnastics athletes. *Journal of Athletic Training*, 42(1), 42.
- Castellano, J., Casamichana, D., & Dellal, A. (2013). Influence of game format and number of players on heart rate responses and physical demands in small-sided soccer games. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 27(5), 1295-1303.
- Clemente, F., Couceiro, M. S., Martins, F. M. L., & Mendes, R. (2012). The usefulness of small-sided games on soccer training. *Journal of Physical Education and Sport*, 12(1), 93-102.

- Dellal, A., Hill-Haas, S., Lago-Penas, C., & Chamari, K. (2011). Small-sided games in soccer: Amateur vs. professional players' physiological responses, physical, and technical activities. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 25(9), 2371-2381.
- Doydu, İ., & Çoknaz, H. (2013). İlköğretim II. kademe ders dışı futbol çalışmasında uygulanan spor eğitimi modelinin öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve oyun performansı erişimi düzeylerine etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(1), 925-958.
- Duarte, R., Araujo, D., Fernandes, O., Trvassos, B., Folgado, H., Diniz, A., & Davids, K. (2010). Effects of different practice task constraints on fluctuations of player heart rate in small-sided football games. *The Open Sports Sciences Journal*, 3, 13-15.
- Erkmen, N., Taşkin, H., Sanioğlu, A., Kaplan, T., & Baştürk, D. (2010). Relationships between balance and functional performance in football players. *Journal of Human Kinetics*, 26, 21-29.
- Ferraz, R., Van Den Tillaar, R., & Marques, M. C. (2012). The effect of fatigue on kicking velocity in soccer players. *Journal of Human Kinetics*, 35, 97-107.
- Gaudino, P., Alberti, G., & Iaia, F. M. (2014). Estimated metabolic and mechanical demands during different small-sided games in elite soccer players. *Human Movement Science*, 36, 123-133.
- Göral, K., & Saygın, Ö. (2011). 2012 FIFA futsal dünya kupasının analizi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 28-35.
- Hill-Haas, S. V., Dawson, B. T., Coutts, A. J., & Rowsell, G. J. (2009). Physiological responses and time-motion characteristics of various small-sided soccer games in youth players. *Journal of Sports Sciences*, 27(1), 1-8.
- Horak, F. B. (2006). Postural Orientation And Equilibrium: What do we need to know about neural control of balance to prevent falls?. *Age and Ageing*, 35(S2), 7-11.
- Hunt, T. N., Ferrara, M. S., Bornstein, R. A., & Baumgartner, T. A. (2009). The reliability of the modified balance error scoring system. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 19(6), 471-475.
- Kale, R., & Erşen, E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatosun, H. (2012). *Futbol'da fiziksel performans gelişimi*. Birinci Baskı. Isparta: Altıntuğ Ofset.
- Kelly, D. M., & Drust, B. (2009). The effect of pitch dimensions on heart rate responses and technical demands of small-sided soccer games in elite players. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 12, 475-479.
- Köklü, Y., Aşçı, A., Koçak, F. Ü., Alemdaroğlu, U., & Dündar, U. (2009). *Futbolda küçük alan oyunlarına verilen fizyolojik cevapların karşılaştırılması*. 3. Ulusal Futbol ve Bilim Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara: BAYT Bilimsel Araştırmalar.
- Lin, C. C., Roche, J. L., Steed, D. P., Musolino, M. C., Marchetti, G. F., Furman, G. R., ... & Whitney, S. L. (2015). Test-retest reliability of postural stability on two different foam pads. *Journal of Nature And Science*, 1(2), 1-4.
- Little, T., & Williams, A. G. (2006). Suitability of soccer training drills for endurance training. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 20(2), 316-319.
- Muratlı, S., Kalyoncu, O., & Şahin, G. (2007). *Antrenman ve müsabaka*. İkinci Baskı. İstanbul: Ladin Matbası.
- Nigg, B. M., Emery, C., & Hiemstra, L. A. (2006). Unstable shoe construction and reduction of pain in osteoarthritis patients. *Medicine And Science in Sports And Exercise*, 38(10), 1701-1708.
- Okudur, A., & Sanioğlu, A. (2012). 12 Yaş tenisçilerde denge ile çeviklik ilişkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 165-170.

- Owen, A. L., Wong, D. P., McKenna, M., & Dellal, A. (2011). Heart rate responses and technical comparison between small- vs. large-sided games in elite professional soccer. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 25(8), 2104-2110.
- Patel, A. V., Mihalik, J. P., Notebaert, A. J., Guskiewicz, K. M., & Prentice, W. E. (2007). Neuropsychological performance, postural stability, and symptoms after dehydration. *Journal of Athletic Training*, 42(1), 66-75.
- Radziminski, L., Rompa, P., Barnat, W., Dargiewicz, R., & Jastrzebski, Z. (2013). A comparison of the physiological and technical effects of high-intensity running and small-sided games in young soccer players. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 8(3), 455-465.
- Rampinini, E., Impellizzeri, F. M., Castagna, C., Coutts, A. J., & Wisloff, U. (2009). Technical performance during soccer matches of the Italian Serie A league: Effect of fatigue and competitive level. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 12, 227-233.
- Riemann, B. L., Guskiewicz, K. M., & Shields, E. W. (1999). Relationship between clinical and forceplate measures of postural stability. *Journal of Sport Rehabilitation*, 8, 71-82.
- Sayın, M. (2011). *Hareket ve beceri öğretimi*. Editör: Muammer Altun. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Sevim, Y. (2010). *Antrenman bilgisi*. 8. Basım. Ankara: Fil Yayınevi.
- Wilkins, J. C., McLeod, T. C. V., Perrin, D. H., & Gansneder, B. M. (2004). Performance on the balance error scoring system decreases after fatigue. *Journal of Athletic Training*, 39(2), 156-161.

EXTENDED ABSTRACT

There are lots of researches about the physical and physiological features of the futsal players (Alvurdu, 2013). However, researches about the physical and physiological features of the futsal players are seen as limited. Besides, it was seen that there is no research which deals with the effects of the changes of performance of futsal players in confined space games in Turkey.

Revealing the effects of performance changes on training programs implemented to the futsal players is necessary to understand the physical and physiologic necessities of the futsal game. This research carried out in this context aimed to investigate the changes in balance performance and pass success rate taking place on players after a confined space game performance.

In this research, the experimental research model which is in frequent use in sports sciences was used. In this research, when the futsal players are rested, pass success test and balance test was used firstly. At the second phase of the research, the players were made to play interval confined space games at a high intensity rate. At the third phase of the research, after the confined space game, when the futsal players are tired, their balance and pass measurements were taken again. In total, 12 women futsal players studying at the school of physical education and sports at Mehmet Akif Ersoy University, playing at the college team and at the age of 18-22 took part in this research. Futsal players taking part in this research was implemented 15 minutes basic warm-up technique protocol. After the warm-up exercises completed, futsal players were grouped into 3-player teams (Owen et al., 2011). Then, futsal players were made to play 4x3 minutes confined space games and within the repetitions, 1,5 minute active resting protocol was implemented (Little & William, 2006). Futsal players were made to play in a 25x18 meter field, and the games took place on a concrete ground (Dellal et al., 2011). Airex Balance Pad was used to determine the balance performance of the futsal

players participating in the research. In this balance test, it is required for the subjects to keep their test position without any help for 20 seconds under 6 different conditions: 2 different surface (flat and foam) and 3 position (double foot, single foot and tandem). Every error recorded within the 20 second period is recorded as 1 error point. Low error point means high balance performance. Along with the maximum error point which is considered as 10 points, 6 situations in total are considered as errors. Errors mentioned; raising hand higher than the iliac, opening eyes, stepping, staggering or falling, flexing or abducting the hips with an angle higher than 30° , lifting the front part of the foot or the heel, and inability to stay with the test position instructed (okudur & sanioğlu, 2012). Pass success test that is inside the Mor-Christian general soccer ability skill test was used to determine the pass success rate of the futsal players participating the research.

SPSS 22.0 package program was used in the statistical analysis of the data obtained from the research. Frequency analysis was used to determine the percentage of the age groups, pre-posttest pass success and pre-posttest balance performance. In the comparison of the pre-post test balance and pre-posttest pass success performance of the futsal players, Wilcoxon Test was used. Significance level was determined as $p < 0.05$.

It was found out that there is not any statistically significant difference between the pre-posttest performances of the futsal players participating in the research. As is known, there are negative effects of the tiredness on physical performance. Additionally, there may be some irregularities on the basic motor skills in parallel with the tiredness. In a research conducted, it was reported that the balance performance of the sports players are down in connection with the tiredness. (Wilkins ve ark., 2004). However, the reason why there is not any meaningful decrease in the balance performance of the futsal players participating in the research may be considered, at its core level, that the players has high balance performance or the confined space games applied not being tiresome enough to make the participants tired may be effective.

As is known, there are lots of sensory-motor features that affect the balance skill. Because of these features, it is indicated that balance skill has a complex structure. Along with this, balance performance of sports players is shaped based on the strategies against the factors which disturb the balance. (Horak, 2006). In this context, it can be thought that the sensory-motor features that effect the balance skill of the futsal players participating in the research was improved in parallel with the training conducted was effective.

Even though the pre-test results does not show significant difference in the women futsal players, it was seen that there is a little increase in the post-test balance scores. Yet, in parallel with the tiredness, it is an expected situation that there is a decrease in the balance performance of the players rather than an increase. In addition to the tiredness of the women futsal players, muscular alertness and warm-up levels were also increased. It can be thought that this situation creates an effect on the post-test performance.

It was found out that there is no statistically significant difference between the pre-test and post-test performance of the futsal players participating in the research. Under the context of this research, while the pass success rates of the players were expected to decrease, it was monitored that there is a statistically non-significant increase in the pass success rate of the players in the post-test. The findings of the research existing in the literature show that there is a decrease in the technical performance of the sports players after the charging point. (Ferraz, Van Den Tillaar & Marques). The reason which underlies this result can be thought that

players have practice in the confined space games. Thus, futsal players were taken into the pass success test right after the basic warm-up exercises in the pre-tests. However, after the confined space games, the players were taken into the pass success test. That's why; it may be thought that the adaptation to the games may have an effect on women futsal players despite the tiredness.

After the charging of the women futsal players participating in the research, the reason why there is no meaningful decrease in both pass success and balance performance can be thought that the short recovery time of the sports players after the charging exercises have an effect. The data existing in the literature also supports this viewpoint. In a research conducted by Aslan (2012), it was claimed that high aerobic endurance performance has a great importance in coping with the tiredness.

As a result, it was found out that there is no statistically significant change in the balance and the pass success performance of the women university futsal players after the confined space games. The reason underlying this result can be thought that players were not tired enough, the increase in muscular alertness and the warm-up levels of the players, as well as the short recovery time of the participants after the charging exercises.